

В ДЕНЬ МАТЕРІ

ЗВІРНИК З НАГОДИ „ДНЯ МАТЕРІ” 1933 РОКУ

ДРУГОМ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ”
ВІДЛІЩЕГ, МАН.

diasporiana.org.ua

Printed in Canada,

„Український Голос“

широ народний, поступовий часопис в Канаді.
Виходить що тижня „не для зиску одиниць, а
для загального добра“.

Виходить від 1910 року.

Річна передплата в Канаді \$2.50
Річна передплата до Злучених Держав \$3.00
Річна передплата до інших країв \$3.50

ЧИТАЙТЕ ЙОГО І ШИРІТЬ ПРИЄДНУВАННЯМ
НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

Друкарня „Українського Голосу“ виконує всякі
друкарські роботи по приступній ціні.

ОГОЛОШЕННЯ В „УКРАЇНСЬКІМ ГОЛОСІ“
ПРИНОСЯТЬ РЕЗУЛЬТАТ.

За дрібні оголошення (пошукування і и.), пла-
титься \$1.00 за поміщення оден раз, \$1.75 за два
рази, \$2.25 за три рази.

КНИГАРНЯ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ“ МАЄ
НА СКЛАДІ ВСЯКІ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ.

Пишіть по безплатний катальог.

Редакція, Адміністрація і Друкарня
міститься під:
210-214 Dufferin Avenue

Почтова адреса:

UKRAINIAN VOICE

P. O. BOX 3626, WINNIPEG, MAN.

В ДЕНЬ МАТЕРІ

Збірник з нагоди „Дня Матері” 1933 року.

Видашся

СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Друком „Українського Голосу”

Вінніпег, Ман.

1933.

Printed by Ukrainian Publishing Co. of Canada, Ltd.
Winnipeg, Manitoba.

ПЕРЕДМОВА.

1

В другу неділю в місяці травні припадає День Матері. Се свято було започатковане Американкою Анною Джарвис у Філадельфії в році 1910. Причина заведення свята Дня Матері була та, що згадана Американка була вражена загальною невдячністю до матерей, як з боку самих дітей, так і цілого громадянства. Бажаючи направили се зло, в Анни Джарвис виринула думка піднести матерям прилюдну подяку та пошану в спеціально назначених дни.

Думка святкування Дня Матері скоро поширилася і в короткім часі зорганізувалося міжнародне товариство з цілею поширення того звичаю по всіх краях. День Матері обходиться торжественно як в Європі, так і тут на американськім континенті. Се свято обходять концертом, чи сходами, де витають матерей відповідними промовами та обдаровують цвітами.

Між Українцями Свято Дня Матері було перший раз заведене в році 1928 Централю Союзу Українок Канади. В Галичині між Українцями заведено День Матері рік пізніше ніж в Канаді. На заклик Централі Союзу Українок Канади се свято було святковане через послідних п'ять років не лише по Відділах, але також у всіх більших поступових околицях, де й нема Відділів Союзу Українок Канади.

Мусимо однак підчеркнути, що ми розуміємо День Матері девчім инакше, ніж розуміла його Анна Джарвис, ніж инші люде його розуміють. Невдячність дітей, се наслідки злого їх виховання. Невдячність громадянства, се нерозуміння своїх власних обовязків в самих матерей.

В нас День Матері мусить ставити висші ціли, ніж пошану матерей. Нам треба свідомих матерей, діяльних матерей, примірних матерей, великих матерей. А вже такі ма-

тері здобудуть собі пошану у власних дітей і повагу в громадянства.

Отже Централь Союзу Українок Канади, маючи на меті виховання такої свідомої української жінки-матері, звернула увагу на День Матері, як на важний виховавчий чинник в тім напрямі. День Матері, крім підтримання культу матері має стати для нас Українців вказівкою, якою українська матір повинна бути, щоби гідно заслужити собі на пошану і вдячність від дітей та громадянства.

В дотеперішній роботі Централь Союзу Українок Канади старалася звернути найбільше уваги на обовязки, які є перед українськими матерями в кождім напрямі нашого народного життя, чи то в релігійнім, чи освітнім. Про се писалося постійно в жіночій сторінці в „Українським Голосі“, як також і в різних рефератах, які розсидалося до Відділів що місяця.

Видаючи отсю книжечку з нагоди Дня Матері, ми хочемо подати українським матерям декілька уваг та вказівок про їх велику відповідальність при вихованню виростаючої молоді на добрих і гідних громадян. Ми віримо, що вивіщення народу може прийти тільки через матерей, як виховательок, та через дітей, як добре вихованих громадян. Дальше ми хочемо отсею книжочкою також належито оцінити заслуги гідної матері.

За Заряд Союзу Українок Канади,

Савеля Стечишин.

ЧОМУ Я ЛЮБЛЮ УКРАЇНСЬКУ МАМУ.

Мамо!

Моя рідна Українська Мамо! Нахили до мене свою голову і я розкажу Тобі, як я люблю Тебе за те, що Ти дала мені українську душу.

Слухай!

Мамо, чи Ти пригадуєш собі той великий, пам'ятний ранок, як ми вибиралися у далекий похід на Болгарію та Візантію?

У Дніпрі купається червоне раннє сонце. Ще лише сонце зійшло, а Київ гуде, мов млинське колесо. Встають малі й великі, чоловіки й жінки, і всі великою юрбою посуваються до берега Дніпра. А на березі блищать до сонця тисячі шоломів та списів. Се українські вожки-дружинники очікують приказу свого лицарського князя, щоби сідати на човни-байдаки і плисти на геройські подвиги у далеких краях за Чорним Морем, у Болгарії та Візантії.

На хвилюку настає гробова тиша, а коли виходить наперед вожд походу, з уст кількатисячного здвигу Київлян і дружинників розлягається грімке й голосне: „Слава! Нашо-му князю Святославу — слава! Слава!”

Ось дивіться на вожда хоробрих Русичів-Українців!

Сонцем та вітром засмалена голова, зверху чуб, в ухах золоті сережки, очі мов у сокола, на кріпкім вояцькім тілі срібна сорочка, а при боці важкий обоюдний меч. Так виглядає сей великий український лицар, що завжди звіщає своїх ворогів наперед лицарськими словами: „Іду на вас!”

Надходить княгиня Ольга і Святослав вклякає перед нею та жде на її благословення у далекий світ на подвиги. І з якими гордошами глядить стара мати-княгиня на свого сина-лицаря!

Простягає стара мати свої руки над його головою і при-

казує йому: „Йди і верни на Україну побідником, або ляж трупом під ударами ворожих мечів!”

Мамо!

Моя рідна Українська Мамо!

І який же я гордий Тобою за отсі слова, що Ти промовила своєму рідному синові: „Йди і верни на Україну побідником, або ляж трупом під ударами ворожих мечів!”

Сими словами Ти навчила мене бути борцем і шанувати честь свого рідного краю.

І знову бачу Тебе серед згарищ та трупів. Через Україну дикою бурею пролетіла татарська орда і скрізь, де пройшла, полишила за собою купи попелу й трупів. Ти стоїш зі своїм маленьким дитяточком і ридаєш, мов пророк Єремія на звалищах Єрусалиму, бо Твої сини погинули під татарськими списами, а доньки Твої у полон забрані, де дівочу косу не вінок, а ганьба покриває.

Мамо, я був тоді тим маленьким дитяточком, що Ти цілко тулила до своїх грудей, мов найбільші скарби, і я чув, як болем роздиралося Твоє серце і як капали на мою голову Твої гарячі материнські сльози. Але вогню надії у Твоїм серці не придушив жаль великий, ні не залляли сльози гарячі, бо коли впали сльози на вогонь надії у Твоїм серці, з них зродилися тужливі українські пісні, якими Ти мене заколисувала до сну, вщепила любов до України і навчила прекрасної української мови.

І там, де були лише згарища й руїни, Твоя невмируща надія знова зродила нові села, садки вишневі й золотоверхі міста.

І там, серед згарищ та руїн, Ти мене своїми сльозами загартувала на борця, піснями навчила любити Україну, а з Твоїм материнським молоком увійшла у моє тіло Твоя невмируща надія.

І чи пригадуєш собі, Мамо, як Ти і сестри мої виражали мене в світ далекий до козацької матері — Січи Запорозь-

ської? Чи пригадуєш, як Ти мені на шию священний хрестик завішувала, щоби мене ні ворожа куля, ні ворожа шабля не чіпалася? Я бачив, як дрожали з жалю Твої руки, як по щічках стікали рясні сльози, але Ти не завагалася виражати мене на смерть за нашу спільну Матір-Україну.

І я загартований Твоїми сльозами, забезпечений хрестиком та захочений моєю палкою любов'ю до України був лицарським Богуном, завзятушим Перебийносом, Нечаєм, Морозенком, Сірком, Гонтою, Залізняком та Вітовським.

І не шкода мені тієї крові, що скрізь за мною червоніла по цій нашій широкій Україні, бо тая кров, мов дощ, піділляла землю, на якій виростуть другі тисячі борців за волю рідного краю.

Я видержував у бою, бо Ти навчила мене любові до України.

Мамо, я пригадую собі ту останню скибку хліба, яку Ти відіймила від своїх уст, щоби мене погодувати, хоч сама примирала з голоду й оглядалася, чи не надходить панський гайдук, щоби дротяною нагайкою підігнати Тебе дожати загінець на лані.

Ти гірко бідувала на панщині, але в Тобі вогонь надії на ліпші часи не вигасав. Ти в своїх піснях впоювала в мене віру у кращу будучність.

Я бачив Тебе і серед виру недавньої революції на Україні. Ти виражала у бій з ворогами України навіть і свого сина-одинака. Серце Твоє корчилось з болю та жалю, але Ти говорила йому: „Йди! бо Україні треба тебе. Брони її від напасників кровожадних!”

І я Тебе тим більше люблю, що Твоя любов до України більша, ніж до рідного сина.

Пригадую собі і ті сумні часи, як неволя, голод і нужда на „рідній, не своїй землі” змусили / Тебе шукати кращої

долі на Зеленом Клинї, в пушах Бразилїї, у фабричних містах Америки та на степах Канади.

Я бачив, як Ти зі сльозами в очах набірала хоч кілька грудочок рідної землиці у хустинку, щоби і на далекий чужині вона пригадувала Тобі й дітям Твоїм про рідний далекий край.

І коли Ти держиш мов великі святощі сих кілька грудочок рідної землі, то чи не мав би я любити нашу широку та любов Україну?

Бачу Тебе, Українська Мамо, і сьогодні. На одній руці дитинка, а в другій книжка. Ти вихователька й учениця. Ти розказуєш своєму синкові, що бавиться біля Тебе, про хороброго Святослава, про лицаря Богуна, і про любов до України. І наказуєш йому, що ніхто нам не допоможе, лише ми самі, і що лише власними силами ми увільнимо з під корми ворожої всі українські землі, зединимо їх до купи і так збудуємо незалежну Соборну Українську Державу.

А своїй донечці Ти кажеш: „Ніколи не забувай, доню, що отсі прекрасні українські пісні, що ти так любиш співати; отсі багаті на ритміку українські танки, що вчишся танцювати; що ся гарно вишивана сорочечка, що на тобі, і що ся милозвучна мова, якою говориш — се все великі скарби наші, передані нам нашою спільною матір'ю-Україною. Шануй ці скарби народні і уважай, щоби передала їх і будучим поколінням як великі святощі українського народу.

Бачу перед собою і Тебе, молоденька будуча Українська Мамо. Радію Твоєю лишною українською красою і тішуся, що Ти гордишся і своєю українською душею перед чужинцями.

Одного Тобі бажаю: щоби Ти не забувала, що гріхи й добрі діла родичів відбиваються і на семім поколінню. Отже уважай, щоби Ти зберігла у собі чисту, як хрусталь, душу і любов до рідного народу, і щоби Ти не лише зберігала, але й збогачувала українську культуру.

Не забувай, що Ти маєш стати вихователькою не рабів,
а борців і великих громадян для рідного народу. А щоби
Ти могла стати такою вихователькою, стрими до високої
освіти, працею і цікався своїми народними справами!

**

Мамо!

Моя рідна Українська Мамо!

Я розказав Тобі, за що я так палко Тебе люблю.

За те, що Ти дала мені українську душу.

О. Івах.

— * —

ЖИТТЯ БУЙНЕ.

Життя буйне... і спів... і аромати...
і сонцем грає май...
в душі-ж моїй
тремтючі спогади тривають
та рвуть мене аж до цвинтарних брам...
а там —
у стіп —
беріз —
земля — і гріб...
у нім Вона — моя душа...

Ось пам'ятник...
Бліді, читкі ще букви: „Добра Мати”...
Ой, сум... ой, сум...
Я білим цвітом черемшин, конвалій
отсей моєї Мами — гріб словю...
скроплю перлинами сердечних сліз...

**

Що се? Звідкіль пливуть сі звуки?
Пливуть неначе колисковий спів...

ловлю їх — наче мову спів... без слів...
ловлю: могильний шум...
Ті се голос — чую наче в сні...
Втихають жалі...
втихає плач... болючий крик...
Я бачу матінку мою:
в руці молитвослов...
у серці надмір туги...
у серці в Неї туга і любов...

Нетлінна тінь з віддалі
йде стяжкою райдуг
і усміхається до мене:
— „І там, дитино, Господа благаю,
щоб долю веселу Вам дав...
Я — Матір'я роду — з вами — нерозлучно...”

— — — — —

Воскресло сонечко мое...
і оживають дні,
мов казка золоті...
В сімі Матуся скиптр держить,
рядить... будує... береже
і дбає... тямить про всіх... про все...
Та хто-ж з'уміє вартість оцінити
Такої Матінки святої?
Що-ж можу я про се сказати?
Ой, сум... ой, сум...
Хто-ж я? Чи-ж я не все одно?
Вона? І я? Звено
в ланцюсі поколінь...
Нетлінна тінь,
що йде стежинкою райдуг у виж... у виж...

— — — — —

Воскресло сонечко мое...

— — — — —

Незломним спогадом в моїй душі
Закріплена останеш вічно
І мимо смерті, Мамо, Ти моя! МОЯ!

Уляна Кравченко.

УКРАЇНЬКА МАТИ.

Не тої матері свято повинні ми святкувати, котра тільки вміє життя дати, грудьми своїми дитину плекати, ночами мусить над нею не спати та роками довгими доглядати, убирати, чистити, — але тої матері української свято повинні ми святкувати:

Котра вміє дати своїй дитині душу українську!

Котра може вдихнути в неї духа повного посвяти, жертви й героїства за нарід свій!

Котра виплекає в неї повагу до всього свого, гордість у всім, що наше!

Котра взнесеться високо і положить на небесах ясну зірку для дитини своєї, зірку-ідею українства, яка весь вік буде тій дитині дороговказом!

Оттакої української матері свято святкуймо!

Таку матір нашу обожаймо!

За неї Бога молимо!

В ній основа й будучність народу українського!

Ті якости може вложити в істоту української дитини лише мати українська.

Не зробить того ні школа, ні інститути, ні церква, ні книжка, ні преса, — бо вони приходять вже пізнійше в віку, коли дуже часто вже запізно, коли дитина вже пропала народові нашому. Всі ті пізнійші — дуже важні чинники, як школа, церква, книжка — можуть лише продовжати ту будову, яку поставила мати, можуть її плекати, розвивати, зберігати, — але їм запізно ставити основи української людини, української душі.

Тому не кожда жінка, що має діти, говорить нашою мовою, походить з нашої крові й кости, може класти домагання, щоби вважати її матір'ю українською. Вона може бути добра господиня, добра людина, надзвичайно добра ро-

дителька, але не має вона нічого для українського народу. Вона може й проти дійсної своєї волі дає життя дитині, але як пустить її в світ здоровою фізично, не давши її нашої душі, провідної української цілі, — то з тої дитини може бути крайній ворог народові своєму, може бути яничар, хрунь, розбишака; одним словом, ганьба не лише тій, що його породила, але й народові, якого ім'я він носить, — не тому, що те ім'я любить, а тому, що мусить його носити.

Та кілька в нас є таких Українців, котрі ними мусять бути, а котрі стидаються свого походження!?

Кілько в нас є таких Українців, що є перевертнями, кривдителями свого, яничарами та ворогами?

Чи матір може в своїх, або й в чужих вимагати пошани, коли пошани вона не має від свого власного плоду?

Вона не є мамою, вона є лише родителькою.

Чи мало в нас вже народилося? Адже є нас сорок мільонів! Та чи бути нам гордими з того, що нас багато? Адже є в нас приповідка: „То нічого, що я дурний, але я великий“!

Щоби не осудили нас за несправедливість, пояснимо наш погляд.

Сказав американський філософ, Емерсон, що цивілізацію можна судити по тій, яку роль відіграє жінка в суспільности.

Ми скажемо, що націю, її свідомість, її силу, опір можемо судити по тій, кілька в ній є національно свідомих жінок.

Казали Греки: Дай свою дитину до невільника на виховання, то будеш мати замість одного невільника двох.

Ми скажемо: українська жінка була тисячі літ невільницею та на жаль, невільницею є вона духом по нинішній день і навіть тут в свободній країні. А чи від невільниць можна сподіватися взірцево вихованих синів та дочок? Що посяли, те жнемо тепер.

І як же нам позбутися того невільничого духа? До сього ставимося дуже поважно і кажемо, що справа ся дуже трудна. Але маємо приміри з інших народів, які потрапили

позбутися свого назадницького та невільничого духа в дуже короткому часі, тому віримо, що і ми се встигнемо зробити. Союз Українок має на цілі визволити кожду Українку умово, духово й суспільно. Вона мусить стати повною людиною, повною громадянкою, членом суспільности, такою, якої не могли би здержувати ніякі перепони на її народньому шляху та в змаганню вповні розвинути Богом дані її здібности. Вона повинна стати людиною національно свідомою, із глибокими переконаннями, з характером, з душею до глибини українською.

Се є наша ціль і до сеї цілі йдемо всіми змаганнями своїми.

Аж тоді наша будуччина буде забезпечена і запевнена, коли кожда наша мати такою людиною буде. Коли кожда наша мати буде основою з гранітної скали характеру національного. Без сього нам не бути. Без сього в теперішніх відносинах серед чужої культури, де тисячі різних найсильніших чинників звернено проти нас — ми, як нарід, впадемо, станемо добичею та погноєм для сильніших від нас.

Ви мабуть читали в шкільній читанці про те, що колись Греки дбали, щоби кождий Грек став твердою здоровою цеглою в національнім, державнім мурі Греції, щоби ніякий ворог того муру не міг розвалити. Тоді нації і держави в своїй боротьбі за своє існування полягали на мужеську фізичну силу. Про роллю Грекинь мови не було, бо вони були ляльками. Тепер часи змінилися. Війна стала лише остаточним чинником оборони нації. Тепер націю краще війни може зберігти національна свідомість, національна душа, гордість, бажання бути нацією. А всі ці прикмети може найкраще зацепити в дітях мати, і тому нашим завданням є, щоби кожда українська мати була приготована до народних обов'язків.

Одного разу запитала жінка одного розумного чоловіка:

— Коли я маю починати виховувати свою дитину?

— А кільки вашій дитині літ? — спитав її той чоловік.

— Чотири роки, — відповіла жінка.

— Ох, Боже, ти, жінко, запізнилася з вихованням своєї дитини на чотири роки.

Чому? Бо виховання дитини починається, коли вона вдихне перший раз повітря в свої груденята, коли вона своїми оченками перший раз світ Божий побачить.

Сказав англійський поет Вордзворт: „Дитина є батьком людини“. Дитина вказує на якість людини, як ранок вказує на день.

Лорд Бругем дослідив, що дитина від 18-го місяця до 30-го місяця свого життя своїми власними спостереженнями і силами та змаганнями вчиться більше, чим по тім часі може навчитися за ціле своє життя. Без тих 12 місяців свого віку, кожда людина була-б немичним туманом, безрадним, хоч би навіть потім вдалося її дістати й університетські науки.

В тих місяцях ум дитини є свіжий, бистрий, гнучкий; він запалюється активністю від найменшої іскри вражіння. Дитячі вражіння остаються сталою основою характеру людини на цілий вік.

Та чи не завважали ми сего особисто по своїх дітях, котрих ми берегли, вчили по українськи говорити увесь час, а прийшла дитина до міста на вулицю між англійські діти на місяць або два і вже знає англійську мову так, що й до матері вже по англійськи говорить.

Розказують, що одна Францужанка з Квебеку, як приїхала до західної Канади та хотіла зберігти свої діти, щоби вони не забули французької мови, то постановила була собі до смого року життя дитини не пускати між діти бавитися.

Сказав один англійський учений: „Одна добра мама варта більше, як сотня учителів“.

Дитина, під доглядом щирої української матері, одиної і найріднішої учительки, може за перших кілька літ свого життя дістати більше народного виховання, чим зможуть пізніше дати їй всякі інститути і всі інші чинники, які

над збереженням нашого народу можуть працювати. Мама може покласти такі сильні основи душі української в своїй дитині, що опісля ніяка сила тої дитини національно не звихне...

Ще перед септим роком життя дитини, поки дитина піде до школи, коли почуття й уява є її світом, мама повинна всіх своїх сил і старань докладати, щоб ту дитину здобути для свого народу. Вона повинна впоїти в неї гордість свого походження, пошану до свого народу, поставити для тої дитини ціль народню в самім осередку душі її, якої ніхто й ніколи не повинен і не міг би вирвати. Обов'язком матері збудити в дитині любов до українського народного ідеалу і заставити всі її змагання життя посвятити для того ідеалу.

Нашим найбільшим завданням є виховати передовсім свідому матір українську. І саме Союз Українок Канади ставить це завдання перед нашу суспільність.

Мих. Стечишин.

«»

При Колисці.

(На нуту: „Красна Дівиче“.)

Темніє, дитино,
І тихне усе,
Вже місяць на небі
Легонько пливе,
В колысці лежати
Солодко тобі,
І там колысатись
В солодкому сні.

Лежи-ж тут, дитино,
Мов ангел святий,
Замкни вже свій ротик
Рум'яний малий;
Як мушка на тебе
Сідати буде,
То ненька рукою
Її прожене.

Щасливо, дитино,
В колысці дрімай,
Чи чуєш, як мило
Озвався той гай?
До сну там співає
Тобі соловій,
Дрімай-же солодко,
Ангелику мій.

Д. М...

КІЛЬКА ПРИГАДОК І ПРИМІРІВ.

Богато є матерей на світі. Кожда жінка є Матір'ю. Кожда дівчина є будучою Матір'ю. Половина людства — се Матері. Друга половина — Батьки.

Коли-ж згадується в нас поважно ім'я Української Матері, то рівночасно стає питання:

Якої Матері? Чи кождої, яка лише є матір'ю? Чи якихсь вибраних з між загалу матерей? Може вчених? Може богатих?

Ні! Се ім'я Ідеальної Української Матері. Найкращої, найдбалішої, найгіднішої Матері.

Певна річ, що така Ідеальна Мати може існувати тільки в уяві. Се найповніший збір усіх вартісних материнських прикмет. Дійсні наші матері таких прикмет мають — одна мало, друга більше, третя ще більше. А бувають і такі, що гідними материнськими прикметами перевищують пересічний загаль Матерей. І тих власне матерей ставить нам життя безнастанно за взір до наслідування.

Бувають матері, що вигодовують дітей. А бувають інші, що і вигодовують і виховують. Бувають матері, що заповідливо дбають про матеріяльне вивінування своїх дітей, а бувають інші, що найперше дбають про вироблення в дітей гідного характеру. Одні раді бачити дітей богатими, другі гідними людьми.

Се все повинна мати безнастанно перед очима українська Мати. Наша Мати. Мати дітей українського народу. Мати будучого українського покоління. Мати української будучности.

Вона повинна пригадати собі, що виховання рішає про долю дитини. Також про долю батька-матері на старости.

Про сяке, чи инше співжиття між собою членів родини. Про славу родини.

Виховання дітей рішає про якість громадян. А з тим про долю і славу, або неславу громади. Про долю, або не-долю цілого народу.

Лихе виховання молодого покоління приводило до загибелі народи. Розсипалися могутні держави тоді, коли Родина починала дбати про все для дітей, крім гідного виховання.

Але історія знає також інші приміри. Народи, що були на краю загибелі, набирали живучої сили і підносилися до могутності і слави, положивши сильний натиск на виховання молодого покоління.

Українська Мати повинна розуміти, що перед нею більший обов'язок, ніж вигодувати, нагодувати, одягнути і післати дитину до Школи. А над усе немов то аж Школа має виховати на гідну людину.

Ні, не так воно повинно в нас бути! Родина має рішати про гідність дитини, а не школа. Родина має покласти міцні основи під характер дитини. Родина має навчити дитину пошани до всего, що є культурним майном її родини. І її народу. Родина має навчити дитину бути послухною, чемною, дбалою, думаючою. Родина має розвинути в дитині почуття обов'язку. Має привчити дитину до праці. Родина перша має навчити дитину релігійности. Родина має дати дитині національну свідомість. Родина має розвинути в дитині почуття своєї людської і національної гідности і самопошани. Се все обов'язки Родини. А Родина се царство Матері.

Були часи, що шкіл не було на світі. Або не були вони власністю широкого загалу. Однакж серед того-ж самого загалу були гідні люде, примірні громадяне, були навіть герої. Хто-ж їх на таких виховував? Ніхто инший, як примірна Родина, як розумна, дбала і розсудна Мати. Вона найперше!

Вона їх виховувала! Виховувала, як та сердешна мати в оповіданню Марка Вовчка, що:

— Заберу обох синів на коліна, тай почну на розум навчати. Як вмію, так і навчаю...

Як вміє, але навчає! Себто вкладає в виховання свою душу, всю свою щирість! Лагідним словом, добрим приміром, навчаючим оповіданням, щирою пересторогою, розумною грозьбою і теплою просьбою.

Таке може дитина дістати лише від гідної Матері! Школа не дасть їй ніколи таких материнських цінностей.

**

Кожний рік повинен мати в собі бодай один такий день, в яким скликалося-б усі матері з таким закликком:

— Українські Матері! Приведіть нині своїх дітей, а по них зібрані побачуть, кільки за вами материнських заслуг! Вас побачуть другі, а ви других!

Та поставмо ще собі перед очі практичні приміри.

Був син в доброї, убогої матері — ще хлопець. І захотілося хлопцеві світа побачити, тай матері на старости помогти. І поїхав він в далекі краї.

З закривавленим серцем виправляла його мати в дорогу. А благословляючи сина, сказала:

— Де підеш, не забувай Бога! Працюй щиро, щади! На дурниці не спускайся! Гірко заробляй і солодко їдж! І поважай все те, що я поважаю і що навчила я тебе поважати. Свого не відрікайся, свого не встидайся! Памятай, що наша родина — і моя і батькова — чесна. В нас не було злих людей. Ми чесно жили. Таким і ти будь! Жий чесно, поводись примірно, так, немов би я, твоя мати, безнастанно за тобою доглядаю. Отсе все, що я можу тобі на відхідне сказати. Більше я не вмію — я-ж неписьменна. Але знаю, що коли не забудеш того, що я тобі кажу, то я певна, що ти і мене — своєї матері не забудеш...

І син пішов і поніс в своїм серці всі слова Матері. Як дорогоцінний скарб. Як Спасительні Заповіді.

Минули літа. Слова Матері жили разом з сином. І по-
слідного року, коли в чужім краю кінчив науку в високій
школі, удалося йому забрати матір до себе.

Кілька днів по приїзді Матері, студенти тої-ж школи
владили студентське свято — забаву. І кождий зі студентів
мав прийти з другою особою — з матір'ю, сестрою, това-
ришкою, нареченою.

З ким же пішов згаданий студент? Зі знакомою дівчи-
ною? Ні! Він пішов з Матір'ю.

Десятки молодих, недосвідчених, насмішливих очей
спинилося на старій Матері. І на її синові. Хто вона? Хіба-ж
годиться уводити в добірне, розумне товариство таких лю-
дей? Стара, збідована, невчена, може й неписьменна. Хіба
вона розуміє, що тут робиться? Хіба вона нам рівня?...

Але син не бачив всего того. Його увага була занадто
зв'язана з присутністю рідної Матері.

**

— Кого се ти з собою привів? — почали опісля жарту-
вати з нього товариші. — Стару бабу!...

— Нічого! — відповів поважно студент, — вона не є
звичайною жінкою.

— Що-ж вона таке?

— Вона жінка з великим титулом і з великими заслу-
гами, — була відповідь студента.

— То в тебе і такі з титулами бувають? Який же її ти-
тул? — допитувалися сміючись.

— Студент випрямився на весь зріст і сказав:

— Її титул такий, що **Вона Моя Мати**. І не я привів її
сюди, тільки вона мене виховала, навчила і сюди привела.
Се її заслуга, що я нині між вами.

І цілий гурт недбало вихованих синів мусів з соромом
замовкнути.

Ось так виглядає гідна Матір! Так виглядає її гідний
син!

Берімо інший примір:

Коли Ганді, нинішній гіндуський провідник, виїздив до Англії на науку, було йому шіснайцять років. При самім відході мати його вложила на нього такий обов'язок:

— Де би ти не був, то завжди памятай, чого я від тебе вимагаю: маєш жити по всім приписам нашої релігії і наших звичаїв, як я тебе навчила і як я сама живу!

І Ганді прирік матері, що сповнить її материнське бажання.

Люде, що памятають молодого студента, яким був тоді Ганді, кажуть, що жив він в Лондоні життям монаха. Наука і бажання матері було для нього Найвищим Законом життя і він не відважувався ані на хвилю того злегковажити. Серед гамірливої столиці Британської Імперії, серед культури Заходу, він жив одинцем, немов серед культури життя своєї рідної сторони.

Така була сила домашнього виховання! Такий напрям життя могла надати своїй дитині розумна, щира і рішуча мати! І ми не знаємо нині, чи більше поважати сина, чи ту, що так розумно сина виховала. Не будь її такою, а певно не було би її сина таким, яким він є нині.

Навів я сі два приміри як дороговказ Українській Матері. Простій і непростій. Вченій і невченій. Кождій.

Бачив я в життю багато Матерей. В бідній низькій хаті, серед убожества, сама неписьменна, однакож ідеальна з неї Мати. „Як вміє, так і навчає"... Але навчає так, що заслугує собі на пошану гідної матері. Її щира наука живе з її дітьми.

А бувають в такій же убогій хаті і нерозумні і недбалі і нещирі матері.

Однакож бувають такі самі і між письменними і між багатими. Недбалі, нерозумні, байдужі, нещирі.

І тому українське життя ставить перед українським народом велику ціль:

Піднести Українську Матір до належної їй висоти, до

великої гідності. Наблизити її до Ідеальної Матері. Збудити в її душі повну свідомість її материнського обов'язку і розкрити перед її очима ті взнесені цілі, до яких вона повинна стремити і які є в неї можливість в великій мірі досягнути.

А будуть в нас такі Матері, буде їх багато, то і будучність народу буде гідною і славною. І належна невмируща слава про них буде вічно передаватися з покоління в покоління.

Свящ. В. Кудрик.

«»

ДЛЯ ТЕБЕ, МАМО.

Гурток дітей, або хор, співає на сцені отсю пісню, повторюючи так довго, як треба, а тим часом кілька дівчаток йде між присутніх і роздає матерям квіти або відзнаки. Повторення можна прогомоніти брум хором.

(На нуту: „Летіла куля“.)

1. Для Тебе; Мамо, цвіти цвітуть,
Для Тебе, Мамо, цвіти цвітуть;
Най на здоровля Тобі будуть,
Най на здоровля Тобі будуть.
2. Для Тебе цвітка отся мала,
Для Тебе цвітка отся мала;
Щоб Ти щаслива, Мамо, була,
Щоб Ти щаслива, Мамо, була.
3. Щоб Ти прожила багато літ,
Щоб Ти прожила багато літ;
І утішався Тобою світ,
І утішався Тобою світ.
4. Забуду день сей, забуду рік,
Забуду день сей, забуду рік;
Та не забуду Тебе по вік,
Та не забуду Тебе по вік.

Ів. Данильчук.

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МАТЕРІ НА ЕМІГРАЦІЇ.

Майже кожда свідома еміграція становить для свого народу велику вартість.

В чужих, звичайно культурних краях, набувають емігранти більшої свідомости, знання та інтелігенції під зглядом духовим, як також під зглядом матеріяльним їх положення по більшій часті богато краще, чим в рідному краю. Як свідомі емігранти, вони про свій рідний край не забувають, але йому допомагають як морально, так і матеріяльно.

Нема сумніву, що й українська еміграція, яка може й не має вповні всіх вище згаданих прикмет, для свого Рідного Краю все повинна бути цінною та корисною.

Та не треба забувати, що еміграція не є вічна. Емігранти, які виїхали з Рідного Краю, не можуть жити вічно, а дальша еміграція покищо замкнена (до Канади і Америки). Отже заходить питання, чим стане українська еміграція для Рідного Краю в будуччині? Яке становище займе вона супроти нього?

Отсим важним питанням та доцільним розв'язанням його повинна наша еміграція щиро зайнятися, а особливо ми, українські матері, не сміємо бути байдужі супроти сього.

Перед нами велике, дуже велике завдання. Молоде покоління, виростає на еміграції, мусить гідно зайняти по нас наше місце у відношенні до Рідного Краю. Виховання такого покоління, із якого Рідний Край був би гордий, на яке кожної хвили міг би числити, — є нашим найбільшим обов'язком під сучасну хвилю.

Якже-ж має бути виховане молоде покоління на еміграції, щоби для Рідного Краю якнайбільша була користь із нього?

Перше всього мусить бути виховане у високім національно-патріотичнім дусі, щоби було горде із свого походження

та свідоме своїх обов'язків супроти свого народу так тут на вільній канадійській землі, як і в Рідному Краю.

Нам треба так виховати молоде покоління, щоби воно не тільки зуміло затримати свою окремішність тут в Канаді, але щоби й не забувало за край, з якого ми сюди прийшли. Той край повинен бути його ідеалом.

У нас, Українців, до недавна взагалі мало зверталось уваги на національне виховання. Недалека минувшина доказала нам, що головною причиною невдачі у наших визвольних змаганнях був якраз брак національної свідомости у нашого загалу. Наш нарід не був належно підготований до оборони своєї держави і через те вона не могла встояти.

І тому то тепер, знаючи, які недомагання та браки були в нас в минувшині, ми повинні всіх старань доложити, щоби їх оминути в майбутности.

В Ріднім Краю всюди тепер головну увагу звертають на національне виховання молоді, бо розуміють, що, коли хочемо в будуччині мати свою державу, так треба до того мати підготовлений нарід, а звісно, що нинішня молодь — се завтрішній нарід.

Ідучи за приміром Рідного Краю, ми також повинні так поступати, тимбільше, що ми тут на волі маємо більшу змогу до того.

На нас, українські матері, які є першими учительками й виховницями дітей наших, найбільше тяжить сей обов'язок. Доложимо всіх старань, щоби молоде покоління, яке займе місце по нас, мало дійсно національне виховання.

Не беруся подрібно обговорювати способи, якими можна найкраще досягнути національне виховання — скажу тільки, що насамперед мати сама мусить бути свідомо свого завдання. Се є найважніше. Відтак мати мусить вже від наймолодших літ вищеплювати в дітей велику любов і пошану до рідного народу. Мати мусить впоювати у дітей гордість приналежности до українського народу. Мати мусить часто провадити з дітьми розмови на різні українсько-патріотичні теми, які якраз є на часі. Мати повинна розказувати дітям про Рідний Край, про його звичаї-обичаї, які там люде

живуть, які в них бажання, стремління, які цінності і які здобутки, що той Край для нас на еміграції представляє і чого від нас, як дітей своїх, вимагає.

Дальше мати також повинна вказати дітям, що ми живемо в найкультурнійшій країні світа, якої впливи для нас — як народу, можуть мати велике значіння, тому вони, діти, повинні при кожній нагоді поширювати добре ім'я українське межи англійським народом. Пропаганда українського імени та взагалі української справи дуже важна для нас під теперішню хвилю.

Мати повинна таксамо виховувати дітей на добрих горожан сего краю, посилати їх до високих шкіл, щоби вони потім свою науку та евентуально свої впливи у сій країні могли обернути на добро Рідного Краю своїх батьків.

Вкінці, що є також дуже важне, мати сама мусить бути щира Українка-націоналістка, сама мусить інтересуватися долею свого народу, а діти, бачучи се, певно підуть її слідом, бо-ж звісно, що добрий примір се найлучший учитель.

Оттакі то повинні бути завдання українських материй на еміграції.

Розуміється, що не тільки мама є одинока, яка може виховати дітей роджених тут на еміграції в національнім дусі. Є ще й другі чинники, як Рідна Школа, рідна книжка, українське впливове окруження, українські інституції ітп., які можуть се зробити. Та мені здається, що найкраще національне виховання буде осягнене, коли мати, яка з любовю виховує своїх дітей, дасть підвалини такому вихованню, коли вона вже з найменших літ вщепить в діточі душі національні почування, а повище згадані чинники мають їх далше розвинути, зглядно-скріпити.

Отже, матері українські на еміграції, ще раз повторюю, сповнім гідно свій обовязок супроти Рідного Краю. Наш Край Рідний в неволі закутий і йому конче треба нашої помочі як моральної так і матеріяльної. Ховаймо наших дітей так, щоби були щирими Українцями тут на еміграції і кожної хвилі були готові нести поміч Рідному Краєві.

Ст. Бубнюкова.

КАРА ЗА ГРІХ.

I.

Я мав шіснайцять літ, як покинув батьків дім і пішов в світ шукати, як то кажуть, долі. Не знав я, якої то долі мав шукати і де її шукати; я покинув дім тому, що він був для мене за тісний. Не було мені волі робити того, що мені бажалося. Для мене був тягарем кождий обов'язок, який наложували на мене мої родичі. Тягарем мені були навіть такі обов'язки, як йти в означений час спати і вставати, в означений час бути при їді, митися, змінювати шмаття, вечером говорити за матір'ю молитву, а не то що час до часу я мусів послужити татови і мамі в їх роботі. Всі обов'язки від найбільших до найменших, які лише я міг сповняти, були для мене страшним тягарем і здавалося мені, що вони були спеціально видумані на те, щоби допечи мені, дошкулити і розбити уложені мною пляни, які були мені по душі.

Розуміється, що я ті обов'язки, хоч не хоч, мусів сповняти. Але сповняв я їх з неохотою, з kwasною міною, зі сваркою, а навіть нераз приходило й до бійки. Одного дня дійшла вся та, як я називав, тиранія до крайности; я розсердився до краю, і щоби пімститися на своїх рідних, я викрав своє шмаття, вкрав в мамі кілька долярів і непомічений ніким, покинув рідну хату, родину і околицю і помандрував в світ за очі.

Який я чувся щасливий, як знайшов себе на потягу залізниці, що вела до великого міста! Мені здавалося, що всі пасажири, що кондуктор і залізнична обслуга знали мене, знали, чому я втік з дому і оправдували мене, а навіть подивлялися мою відвагу, мою смілість, що я пускався в незнаний для мене світ. Я глядів через вікно на зелені покриті збіжжам поля, на гаї лісів, на фермерські обійстя і тішився, що все лишалося позаду мене, як щось важкого, нестерпимого і невільничого. Одно мене сердило, а се, що вид-

нокруг, горизонт, ніби біг вперед враз з потягом великим, широчезним колом, неначе мав на ціли перенести мій дім і родину до найближчої стації і там мене перелapati. Не розумів я, що се був такий самий обман, як той, що кликав мене на волю.

Чим даліше відвозив мене потяг, тим більше я непокоївся. З початку в мене була непереможна думка їхати вперед і як найскорше віддалитися від знаної мені околиці і дому. Але з ходом часу, як потяг поминув кілька осель і місточок, моя думка з якоїсь незнаної мені причини, тягнула мене назад до рідної хати. Щоби її позбутися, я купував за мамині гроші помаранчі, чеколяди, пив содову воду, а навіть курив папіроси. Все таки не міг я сидіти спокійно на своєму місці. Я вставав, ходив здовж вагонів і приглядався подорожним очима розцікавленого, фармерського хлопця.

— Куди ти їдеш, хлопче? — запитав мене старший вже чоловік, старанно виголений і вбраний. Він показав мені рукою, щоби я сів побіч нього.

Його питання збентежило мене. Я не знав, яку відповідь дати йому. Се було перше питання в моєму життю, над котрим мені треба було серйозно подумати. Куди я їхав, по правді, я не знав. Саме „їду до міста“, я певний був, що незадоволить його. Воно очевидно потягне за собою друге питання, „чого я їду?“ І що-ж я мав відповісти йому, коли я сам собі не міг дати відповіді?

Я знайшов себе в прикрій ситуації. Я сів побіч него і в тій хвили прийшла, здавалось мені, щаслива гадка. Замість відповідати йому на питання, я запитав його, куди він їде.

— Їду я, — відповів чоловік, — до столиці.

— А чого ви їдете? — допитувався я цікавіше, урадований тим, що випереджу його питання.

— Ти, як бачу, дуже цікавий, — зауважив чоловік, — але в тім самім часі не сповняєш свого обов'язку, бо не відповідаєш на моє питання.

Ся заувага застановила мене. Перший чоловік, з котрим я почав розмову, вже звернув мені увагу, що я не сповнив свого обов'язку. „Він мусить бути такий самий непоміркова-

ний, як мій батько і мама", подумав я. На сю гадку в мене збудилася ненависть до сего чоловіка.

— Я також їду до столиці, — сказав я гордо. — Іду віддати свою вуйну, — додав, хоч знав, що говорив неправду якої, будь що будь, я не вживав дома.

Нашу розмову перервав потяг, задержуючись на стації. Я без перепрошення зірвався і побіг на своє місце, щоб приглядатися присутнім на стації людям. Мені здавалося, що на мене конче мусів звертати увагу цілий світ.

II.

Дальша подорож відбулася для мене без жадних пригод. Я сидів скулений на своїм сидженню вже без охоти ходити здовж вагонів і обсервувати подорожних. Мені здавалося, що вони були моїми ворогами. Мій настрій був попсований. Питання, куди їду і чого їду, непокоїли мене, неначе вперті мухи. А все через того ненависного чоловіка.

В таких пригноблюючій настрою опинився я на стації столичного міста. Шум, крик і замішання розігнали мій настрій. Я оглядався, призирався на стоячих гуртками людей, мене усували з дороги прохожі лише на те, щоби знов хтось потрутив мене в інший бік. Я відступався, скакав, ставав прохожим на ноги, а вкінці, несвідомо, сів на опорожнену лавку.

По недовгій часі почекальня стації майже випорожнилася. Осталися то тут, то там по кілька осіб, щось розмовляли між собою і здавалося мені, що то про мене йшла бесіда. Я удавав, що не звертаю на них уваги, але слідив крадькома за їх рухами, сподіючись, що хтось таки приступить до мене і запитає, чого я сюди приїхав. Відгомін бесіди і ходу людей наганяв на мене сон. І я нарешті задрімав.

Нараз чую: хтось штовхає мене. Я вже хотів вилаяти напасника, як лаяв своїх сестер або маму за те, коли часом зганяли мене вечерами сплячого з місця, де я засипляв і казали йти до ліжка, але як побачив над собою людину в одлострою з гузиками, я перелякався.

— Куди їдеш? — запитав мене спокійно той чоловік.

Що я мав відповісти йому? Мое „куди їду” скінчилося, коли я встав з потягу.

Прийшло мені на думку ім'я місцевости, з котрої я втік і я сказав.

— Маєш тикет? — запитав полісмен недбало.

— Не маю, — була моя відповідь.

— Потяг відходить в одинацятій, тепер чверть по дев'ятій, — зауважив він, кивнувши головою в сторону великого, круглого годинника на стіні і з тим відійшов від мене.

Він лишив мене неначе в якійсь пропасти. Його слова калатали в моїй голові, як каміння в порожній перекочувачій бочці. Я бажав умерти на місці. Який був би я вдоволений, здавалось мені, коли-б я помер і міг бачити, як мої родичі, знайшовши мене, плачуть та ридають надімною, а при тім жалують, що ніхто інший, тільки вони самі були причиною моєї смерті.

Побавившись такою думкою, я мимоволі встав з лавки і вийшов широкими дверми на вулицю міста. Ніч була темна, але ряди електричних світел і електричні написи різних підприємств робили з вулиці казковий світ. Він манив мене і я без опору і без надуми пустився в його глибину.

Не знаю, як далеко я зайшов, коли запах страви з реставрації, виставлені в вікнах овочі та різні печива збудили мій голод. Сей голод був так великий, що мені здавалось, що я мав якийсь гарячий камінь в середині. Щоби заспокоїти голодову гаряч, я зайшов до овочевої крамниці і купив яблук.

Не знаю, як задовго блукав я вулицями. Я йшов в одну сторону, поки ще були прохожі і було багато світел, а як їх ставало менше, я вертав назад. Але вкінці я зауважив, що і тут люде десь губилися, ставало їх менше, а згодом майже всі зникли. Тільки там не там перебігали одинцем або по двоє і зникали в дверях, або в побічних вулицях. На мене находив страх. Він збільшався, коли я несподівано заглянув поліцая, котрий йшов і пробував кожні двері крам-

ниць. Я підбігав, переходив впоперек улицю, або вертав назад.

Несподівано, на розі улиць я стрінувся з тим, з ким не бажав стрінутися.

— Ти, хлопче, чого так пізно волочишся по улицях? — запитав поліцай мене строго. — Се вже пів до третьої і ти повинен бути в ліжку, — додав він, міряючи мене очима від стіп до голови.

— Що-ж я мав йому відповісти? В мене одно лише було можливе на ту хвилю, а се плач. І заплакав я, перший раз в життю тоді я заплакав щиро і гірко, бо се перший раз я відчув, що потребую родичів і дому.

Що я серед того плачу говорив, я нині не памятаю. Памятаю лише одно, а то, що за кілька хвиль пізніше я вже їв в реставрації, а зараз по вечері в супроводі свого нового опікуна пішов спати до якогось великого будинку, але до малої кімнати з великим ліжком.

III.

До сего часу я вам не сказав, як я називаюся. Ніхто мене не питав про те й не було потреби мені самому признаватися. Але як я зайшов до готелю, то там потребували мого чесного імені. Я мусів записатися в книгу гостей. Як я скінчив писати, то там було написано: Михайло Брус. Се було мое правдиве ім'я. Пізніше я жалувал, що не змінив його на якесь инше. Був би захистив свою родину перед нечестю та сцидом, яких я наніс їм пізніше в часі свого волонкства.

На другий день я, Михайло Брус, пробудився досить пізно. Я по голоді пізнавал, що було десь коло полудня, або й пізніше. Однакож помимо голоду я не квапився вставати з ліжка. Чого я мав покидати ліжко? Моя ціль „покинути батьківський дім” була осягнена і я тепер тішився своїми здобутками.

Хлопець, котрий, сказавши по правді, жив в роскошах, бо був одинаком в родичів; хлопець, котрому догоджали і батько і мама, і три сестри, неначе був царевич; хлопець, ко-

трого напихали ласощами не тому, що він був голодний, але тому, щоби зацитькати його вередливість; хлопець, котрий не мав найменшого поняття про те, що все, що люде посідають, є здобутком їх праці і сповнювання обов'язків, сей хлопець лежав спокійно в теплім ліжку, без журби про те, що буде завтра, або й таки нині.

Я лежав в ліжку і хотів переконати себе, що се тільки сон, але рух по коритари, шум і клекіт міста розбивав моє самодурство. Крім сего зачав себе пригадувати голод. Він переносив мене до дому; я ніби заглядав, як мама приготувала обід і я гей би справді нюхав запах страв і очікував вже без спротиву, щоби мама закликала мене їсти. Але мама не кликала мене їсти і тоді я бажав смерті.

Накінець я встав, убрався і вийшов. Поки вийшов, я перерахував вкрадені гроші і нарахував трийцять і п'ять центів.

Якось по злодійськи я висунувся з готелю і опинився на залюдненій вулиці. Несвідомо я потягнувся здовж вулиці і опинився коло реставрації, в котрій їв вечерю. Не надумуючись, я зайшов до середини і сказав собі дати кавалок пая і горня чаю. Зїв, заплатив при касі і вийшов.

Не буду тепер розказувати в подробицях, що я дальше переживав від тоді, як вийшов з реставрації. Досить того, що повних чотири місяці я не спав на ліжку, не їв порядного обіду, ані вечері. Я попав був на саме дно життя, де не треба було сповняти ніяких обов'язків, але за те ходив в безпереривнім голоді, в нечистоті, невиспаний. Я волочився містом днями і ночами. Спав під мостами, в пустих будинках, або в корчах над рікою. Я їв охляпи, або крав з грядок поза містом. Як притискало, я крав хліб і все инше.

На мене звернула увагу поліція і я примушений був ховатися, а вкінці й покинути місто. Я боявся, що як мене зляпають, то заарештують, а потім вишлють до дому, куди я в душі бажав, як той біблійний блудний син, вернутися, але зі стиду перед родичами, а ще гірше зі стиду перед сусідськими хлопцями і дівчатами, я волів би був смерть, аніж по-

ворот. Я рішився не вернутися ніколи і якнайскорше затерти за собою сліди.

Як я покидав дім, то моя ціль була „місто”, але як я покидав се місто, то вже не мав ніякої цілі. Також як я покидав дім, то мав на собі чисте шмаття, був ситий і дуже гордий, а тепер, як покидав місто, я кишив від насікомих, був з присохлим жолудком і вчасти мав вже злодійкувату натуру. Я йшов навмання, держався побічних доріг, що провадили на полудень. Я обминав фермерські обійстя і самих людей. За чотири місяці я зробився відлюдком і прийняв характер бездомної собаки.

Не знаю, як довго було-б се тягнулося, коли би не голод. Все інше людина може якось перенести, але голоду ніяк. І сей проклятий голод, накінець завів мене до фермерського обійстя, до хати і заставив просити їсти. На щастя, господиня дому, старша вже жінка, доброго серця була. Запросила в хату, приготувала перекуску і заходила коло мене, гей би коло якогось любого гостя.

Я не зважав на ніяку етикету і їв як голодна собака. Я ликав цілі нерозжувані кусні хліба з маслом і з мясом і аж дувся ними. Я не приглядався на добру жінку, котра гляділа на мене здивовано. Вона, видно, відчула мої злидні, бо сама наливала мені до шклянки молоко, яке я духом випивав. Як я вже спамятався і глянув на ню, то зауважив сльози на її очах.

Коли сльози на очах одної людини роблять який небудь вплив на другу, то сльози сеї жінки діткнули мене до глибини серця. Я нераз бачив, як плакала наді мною моя рідна мама, коли я був хорий, або коли я її допік своєю пустотою, але вони не мали для мене значіння. Я нетерпів їх і гидився ними.

Але тепер сльози сеї жінки привели й мене до плачу. Привели до такого плачу, що рвав душу і ранив серце. Я заривав і зірвався, щоби втікати, скочити десь в пропасть і пропасти на віки.

Не знаю, чи я в дійсности втівав, чи мене хто стримував, але коли я, успокоївшись трохи, глянув довкола себе, то побачив коло себе добру жінку, котра гладила мене по

голові і приговорювала успокоюючими щирими словами, а коло неї стояли двоє дівчат і один хлопець десь у моїм віці. Їх присутність відразу мене спам'ятала. Коли-б могла була в той мент розступитися земля, то я був би зі стиду скочив в пропасть без найменшої надуми, хоч би з пропасти бухав вогонь.

Але земля не розступилася і присутні не відходили. Я мусів примиритися з обставинами, як вони зложилися. Добра жінка вговорювала мене простими словами, пестила і я признаюся, що перший раз в життю відчув, як солодко впливали на мене оті пестоші. Мені пригадувалися мамині пестоші, від яких я втівав. Не міг я їх тоді оцінити, не знав я їх вартости.

Я приглядався присутньому хлопцеві, а що не вбачав в його очах ані сліду погорди, або насміху, я зближився до нього своїм серцем. Приглядався я також дівчатам і зауважив, що вони гляділи на мене сумно так, як їх мама. Я зазвстидався сам себе, що не довіряв їм.

Добра жінка, як видно було, не була цікава знати мою історію. Вона не питала про моє походження, не питала про моє нещастя, яке завело мене голодного і прибитого під її дах. Одно, що вона мене запитала, то як мене кличуть і се я її без жадного страху сказав. По сім вона сказала, щоби я пішов з її синком до поблизького ставу добре викупатися. До сего вона дала мені кавалок мила і чисте, завинене в папери шмаття.

Се я виконав, як то кажуть, з висококом. В товаристві Данила, так називався її хлопець, я не лише викупався, але й взявся до роботи, яка є звичайна на фермі вечером. Мені аж дивно стало, що я так скоро освоївся і поведився неначе у вуйни, або таки дома. І доки ми пішли спати, я з Данилом і з дівчатами, котрі були молодші від нього, поведився як з рідними.

IV.

Вам можливо здається, що я чувся щасливий перебуваючи з родиною, котра трактувала мене як свого. Воно й для

мене так виглядало, що ніби я щасливий, але в дійсності мені було далеко до щастя. На мені тяжів тяжкий гріх, гріх супроти своїх родичів. Він гриз мое серце, мою совість і не давав спокою ні в день, ні в ночі. Пробуючи його здусити, я займав себе роботою. Я й години не міг посидіти дармо. Я вишукував, разом з Данилом, чогось, щоби займало мій час і мої думки. Через се пані Стельмах, — так називалася та добра жінка, вона була вдовою, — полюбила мене не менше, як свого сина.

Друга річ, що не давала мені бути щасливим, було се, що я мусів брехнею закривати своє походження і свою утечу з дому перед доброю панею Стельмах. Я говорив їй, що я сирота без батька, без мами і жив на ласці чужих людей, котрі мене немилосерно визискували. Щоби увільнитися від такого трактування, я (брехав я, не червоніючись) втік в світ шукати кращої долі.

Пані Стельмах взяла мою брехню за щирю правду і ще більше жалувала мене. Се мене непокоїло, бо що-ж я був, як не брехун, обманець, котрий використовував щирість добрих людей. Я відчував, що вже носив на своїй совісті два тяжкі гріхи і вони тяжко мучили мене. Нераз не ставало мені терпцю і я постановляв утікти звідти, але коли нагадував своє тяжке положення, поки прийшов до сеї родини, я відганяв від себе думку утікати.

Нераз я укладав постанову вернутися до дому і зробитися якнайліпшим хлопцем, але встид не дозволяв мені робити того. Мені здавалося, що навіть коні мого тата будуть сміятися з мене, коли верну.

Але помимо того встиду я завжди думав про свій дім. Дорога пані Стельмах кождим своїм словом, кождим рухом нагадувала мені мою добру маму, котру я так тяжко скривдив своєю дурною натурою. Пааночки Ольга і Віра — так називалися дівчата пані Стельмах, — нагадували мені моїх добрих сестер, Марію і Зоню, над котрими я немилосерно знущався, коли вони відносилися до мене як найщиріше. Все, що було в пані Стельмах, нагадувало мені мій рідний

дім, оточення і той святий домашній спокій, що я покинув лише тому, що він видавався мені ярмом.

Також я помітив, що обов'язки не є ярмом. Роботу, яку я тепер сповняв в пані Стельмах, була і тяжша і багато більше їй було, як дома, але робилась вона легонько і швидко і вона давала мені вдовolenня, бо я робив її з своєї власної охоти.

Час, по мимо моїх терпінь, минав непомітно. Літо минуло, осінь і зима минули і весна знов надійшла. Я зжився з обставинами і став в пані Стельмах приймаком. На весні склалася подія, через котру я знов мусів втікати в світ, чи радше з перед очей добрих людей.

Був місяць травень. Попри весняну роботу, яку я сповняв разом з Данилом, я зауважив, що він, Данило і його сестри, щось потайки нараджувалися. З початку я не приставав до них, але вони, уважаючи мене за члена родини, втягли й мене в тайну. Я довідався, що вони приготують несподіванку для своєї мами з нагоди свята „Дня Матері“, яке мали святкувати за кілька днів діти з цілої околиці. Вони мене питали, в який спосіб повинні показати своїй мамі вдячність за її добре серце і ласку.

Зверталися до мене за порадою. А що я міг їм порадити? Я — драб, брехун, невдячник? Я ніколи навіть не думав бути вдячним своїй мамі, не то щоб якесь там свято в її честь робити. З яким лицем, з яким серцем міг я придумувати для неї похвали, підносити їй велич, щирість, доброту, коли зранив до послідного її серце? Чи вона пережила сей мій страшний дитвацький удар? Я був одинак, її любимець, пестій! Чи міг я, той, що до шіснацяти літ свого життя творив лише пакости, ставати тепер перед маєстатом тої, що носить найсолодше, найлюбіше і найширїше ім'я МАМА і світити своїм забрудженим лицем душі?

Я того не міг робити. Мені належалося лізти на колінах сотки миль до своєї мами, аби впасти до її ніг і просити прощення. Я се почував і тому не хотів говорити з добрим дітьми, Данилом, Ольгою і Вірою. Я ховався від них. А

коли відбувалося свято, я був присутний лише до половини. Довше не міг бути. Мені було так гірко, що я готов був смерть собі зробити. Я вибіг з салі і вже не вертав до дому пані Стельмах.

Чого мав вертати? Коли я слухав присутних дітей, як вони складали подяки своїм мамам за їх добрі серця, коли побачив, як котилися з утіхи перлисті сльози по лицах щирих мамів, я не видержав. Моя душа, мое серце підняли таку бурю проти мене, що я пробував втікати від себе самого.

V.

Я покинув дім пані Стельмах. Я втік навмання, без цента, без хліба, без ціли. Я блукав по світі, але до дому не відважився вернутись. Нарікав на Бога, на людей і на цілий світ. Всіх уважав своїми ворогами. На слово „мама”, як коли небудь почув його, я корчився з душевного болю і втікав далше. Я не терпів дітей, не терпів жінок, бо вони нагадували мені мій гріх.

Отак я блукав по світу кілька літ. Вкінці мене прилучено до злочину, за котрий мене засуджено на шибеницю. Я невинуватий, але я признався до вини, щоби спокутувати свій гріх, якого допустився супроти своєї мами. Я її вбив! Я довідався, що вона померла з розпуки за мною, коли я втік з дому. Тепер я хочу випити чашу своєї покути до дна. Тому я признався до вини, якої я не допустився.

I. Киріак.

Колискова Пісня.

(На нуту: „Не світи місяченьку”).

Спи, моя дитино,
Місяць крізь вікно
2) У твою колиску
Світить вже давно.

Спи, моя дитино,
Ніченьки шкода...
2) Спи, моя рідненька,
Гойдоньки — гойда!...

ВИХОВАТЕЛЬКА БУДУЧОГО ПОКОЛІННЯ.

Ні один нарід на світі в цілій своїй історії ніколи своєю культурою не стояв вище середнього рівня культури своєї жінки.

Чому?

Тому, що жінка є не лише жерелом життя, але вона є рівночасно жерелом культури народу. Вона є найважливіша вихователька майбутнього члена народу: вона є різьбярка, що вирізує основи характеру кожної одиниці.

Ніколи нарід не поліпшить своїх суспільних якостей, як вперше не поліпшить своїх одиниць, що ту суспільність становлять. Ніколи не поліпшимо якостей поодиноких людей, як не почнемо поліпшувати їх в самих основах, котрі людина прибирає в ранньому дитинстві. Основи характеру людини викроює мати і вона є первовзором майбутнього характеру своєї дитини.

Тому становище жінки-матері в суспільності і в народі є далеко важніше, чим те, в яке ми вірили споконвіку.

Наші вірування, які пройшли нашу кість і кров, є ті, що жінка се якесь нище сотворіння, що вона щось неначе півлюдина, що вона є жерело лиха роду людського, через яке людство терпить кару Божу. Маємо сотки доказів сего в літературі і в усній словесності. Маємо множество приповідок, які дуже часто повторяємо, як народню мудрість. Хто не знає того, „що жінка не бита, то коса не клепана”? Що „де чорт не може, то бабу пішле”? Що, „як чоловік жінки не бе, то в ній утроба гние”? Що, „горе тобі воле, як тебе корова коле”? І так до безконечности...

Ті приповідки є частиною нас. Ми їх повторяємо, тому що в них в дійсності, як нарід, віримо. Ми тою мудрістю пересякли в умі і в душі. Вони придавили і засліпили нас до тієї міри, що ми неначе за китайським муром від модерно-

сти заховані. Вони є в нас огнетревала сила відпорности проти мільйонів фактів з життя і науки, що заперечують сю народню „мудрість”. Вони затемнюють для нас нові світогляди, нові можливості відносин між людьми, на які вказує нам будучність та які в других народів в теперішности вже процвітають. Ми твердо держимося і кріпимося в своїх старих віруваннях та „мудрістях”.

Дехто скаже, що пересаджуємо. Наведемо тут примір на потвердження своїх висловів. Автор сеї статті написав недавно розвідку про духову і умову рівність у чоловіків і жінок. При нагоді, будучи на кольонії, хотів поділитися з льокальною інтелігенцією своїми думками. Покликав п'ятьох учителів на авто і читав їм ту розвідку. На своє велике здивування побачив, що замість одобрення, викликав строгу критику та горячу дискусію. Побачив, що наша інтелігенція має про жінку ті самі поняття, які мали їх діди і прадіди за февдального ладу. Їх майже загальне переконання було, що „хтось мусить бути старший між двома”; що чоловік конечно мусить бути тим старшим і мудрійшим; що жінка мусить йому повинуватися; що хлопець, щоби добре оженився, повинен шукати жінки, яка не була би **за мудра**; повинен шукати й **фізично слабшої**, щоби не мала відваги квестіонувати його висшости і тим подібне.

В дискусії автор вказав на науку, що називається „менделізм”, що вчить про дідичність; що діти перебирають три чверти прикмет батька чи матері, що має домінуючі якості; що звичайно бистроумність не є домінуючою якістю, але рецедивною, тому діти батьків, з котрих є одно здібне, а друге ні, впадуться три чверти на нездібного. Що жінка, слабша фізично, звичайно передає свою меншість і слабшість дітям; що генії звичайно не мають геніяльних дітей, тому що одно з родичів є тупіще і те тупіще має домінуючу силу в наслідстві. Тому ідеалом модерного чоловіка повинно бути те, що наука відкрила, а не те, що зле відбивається на наслідстві. Шукати дурнійшої від себе жінки, значить бажати собі й дурнійших дітей.

•

Показалося, що сі наукові відкриття є „непрактичні”. Розумна жінка, то не лише невігода, але й страх перед страченням домінуючого становища дома. Тому для святого спокою краще щоб жінка була тупійша, слабша, тиха, примірна, одним словом „добра мама”. Та ясна річ, що не ходить о ті всі „добрі” прикмети настільки, наскільки ходить о верховодство. Чоловік за своє верховодство, через свою самолюбність, посвячує і вирікається кращого наслідства.

Та се наше відношення до біології ще не кінець, але лише початок лиха. Найбільше лихо українського народу є в тім, що українська жінка суспільно, економічно, умово і духово є до великої степені рабинею. Саме наше слово „баба” має в собі понижаюче значіння. Сказати чоловікови „бабо”, се визвати його до бійки. Слово „баба” має понижаюче значіння настільки, наскільки понижуючо ми думаємо про жінку.

Кожда родина, то свого рода маленька держава. В тій державі нема теперішнього демократичного ладу, але є давний фєвдальний лад. Чоловік — голова, власник, деспот; жінка се васаль, людина підвладна, челядина. Не скажемо, що так є в кожному случаю, одначе скажемо, що жінка під зглядом **умовим і душевним** майже в кожній нашій родині се взірцева рабinya. **Вона сама свідомо перекоїана, що вона нища від чоловіка на кожній області життя.** Вона сама в своїх очах нищою себе робить. Свою нищість вона цінить, як не знати яку добру прикмету. Вона так вихована. Такої нищости вимагає суспільність. Взагалі пониження жінки є приняте, як якась найвища мораль, як велике духове осягнення.

В той сам час що сказати на факт, що та жінка, котра в своїй душі почувається рабинею, або нічим, є рівночасно **першою учителькою і вихователькою будучого покоління?** Вона є першою різбяркою характеру будучого горожанина. Чи може вона передати дітям що иншого, як **невільничі збочені поняття про життя**, як первовзори зломаного характеру? Вона не може передати тої науки, якої сама не

має, тої віри, якої в неї нема. Чи хоче вона добре виховати діти, чи ні, то мусить робити лише те, на що вона відповідна...

Колись в Греції знали, що невільник не може виховувати вільного горожанина. А в нас духове невільництво є одною з найкращих прикмет і першим учителем є жінка, що живе в духовім невільництві.

Новітня психологія вказала на величезну вагу того аномального становища жінки в родині та в суспільности, та на лиха, які з того виходять для грядучих поколінь. Типи, в котрих віра в себе вбита, як також повага до себе, віра в свої сили, називаються „Інферіоріти Комплекс”. Той термін можна перевести на нашу мову, як „рабська душа”. Така аномальна рабськість се невротизм, духове каліцтво.

Наша жінка поставлена одідиченими традиціями в положення, яке робить її аномальною, невротиком, дає їй рабську душу. А ми дивуємося, чому наші діти і наш нарід взагалі не такий, як другі. Наша жінка не може бути добрим здоровим первовзором типу і нормального характеру. Вона може передати своїм дітям лише те каліцтво, яке передали їй наші предки. І того каліцтва не може пізніше вилічити ні школа, ні церква, ні освіта, ні життя. Наклін до рабства передають матері дітям. Тому ми є добрими слугами у других народів, тому ми є добрими підрядними чинниками. Самостійність наша вбита в нас в перших роках нашого життя, коли ми ще є під впливом матери, першої учительки. Бо вплив своєї матері кожний несе з собою до гробу.

Люди з таким вихованням мусять переживати невдачу за невдачею. І не диво, що ми сотки літ переживаємо їх. Реформа нашого народу повинна починатися дома при матері. Мусимо поступати з духом часу, пристосовуватися і використовувати добро, на яке вказує нова наука, і творити відносини, серед яких наша жінка стала би горожанкою, відповідальною не лише перед другим, але й перед собою. Вона повинна стати людиною, нормальною матір'ю. Лише тоді може бути надія для нас.

На закінчення скажемо ще раз:

Ні один нарід на світі в цілій своїй історії ніколи не стояв вище від пересічного рівня культури своєї жінки.

Українці не є винятком.

Мих. Стечишин.

„СЛОВО МАМА, НАЙБІЛЬШЕЕ, НАЙКРАЩЕЕ СЛОВО”.

Т. Шевченко.

Мама!

Яка гармонія в звуках слова, мама!

Милозвучність і м'якість звуків обвиваються довкола серця і остають там на віки.

Се перша любов.

Мама!

В матірньому обличчю є щось такого взнеслого, щось спорідненого з самими небесами! Той ангельський усміх над колискою дитини, той легкий дотик коло слабого, та надлюдська витривалість в журбі та в терпінню, те геройське пожертвування для дитини надають їй якоїсь надземної святости!

Природа призначила матері взнесле місце. Наші дитячі рученята перше до неї простяглися, перше ми її зрозуміли, перше її полюбили. В протязі життя ми безупинно простягаємо руки до мами, як до святости. Серед найгіршого оточення, серед найбільше бурливих хвиль при мамі знаходимо тихий рай.

Любов матері — се найбільша святість! Камінець кинутий в озеро творить мільйони малих хвиль по цілیم озері. Так само вплив матірньої любови охоплює нашу душу і стає наче відгуком до кінця життя.

Мама!

Се ангел хоронитель дому. Її любов і прив'язання до

дітей, її дружба з мужем несвідомо ставить її в осередку домашнього життя, довкола котрого кружляють всі стремління та спомини родинні! Дім — се матір... Без матері нема дому!

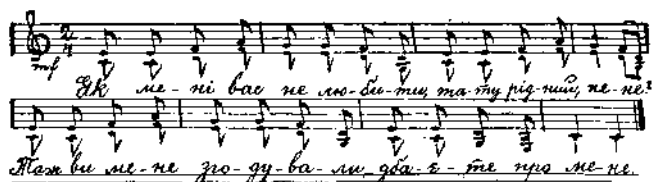
Матірня любов жевріє в кожній її думці, в кожному ділі... Її любов ніколи не завмирає, ніколи не вгасає... Навіть коли матір спочине вічним сном, та любов дальше пробивається в душу родини та нераз стає стимулом до кращого ідейного життя в мужа чи в дітей.

Нема нікого в світі, щоби заступив місце рідної мами.
Шануймо її!

С. С.

Рідна Мама.

(Пісня на День Матері.)

Як мені вас не любити,
Моя рідна Нене?
Таж ви мене згодували
Ї дбаєте про мене.

Та-ж ви мене згодували
Власними руками;
Ой нема то ніде в світі,
Як в рідної Мами.

Мама розуму навчає,
Мама приголубить,
Ніхто мене так на світі,
Як Мама, не любить.

СЦЕНІЧНА КАРТИНА.

У нинішній день ми зійшлись тут, щоб присвятити хвильку часу для нашої дорогої української Мами. Ми хочемо собі пригадати ті хвили найдорозші, які перебули разом з нею. Хвили сі були для нас, дітей, любі, гарні — то все, що ми, діти, можемо сказати про часи, які перебули разом з нашою рідною мамою.

Та про те, що перебула наша мама в той час, коли нам було любо, ми заледви чи коли застановлялись. Ми не хотіли навіть і подумати над тим, що у неї щось могло бути неможливе... тоді, коли ми собі чогось забажали, або навіть і вимагали, що воно нам належиться і мусить бути.

Я нині хочу приглянутись разом з вами на один образ, на котрий ми, діти, може й до тепер навіть і не звертали уваги. Образ сей назву чудотворним, бо він змальований такими чудовими красками, що ні один на світі поет не зміг докладно його описати, ані артист-маляр не потрафив змалювати. До нього додається кожної хвилини все більше і більше красок Тим Вічним Поетом і Артистом Малярем, котрий тих красок ані не купує, ані позичає, бо Сам їх сотворив.

Придивімся ближше на образок сей, який він чудовий, який прекрасний! Сонце тільки що зійшло і починає посилати свої золоті проміні маленькими віконцями до української біленької хатини. Вони спиняються на колисці, при котрій сидить українська мама і колише маленьку дитинку. Вона гойдає її якийсь час, однак видно, що само гойдання її не задовольє, бо час від часу чути звуки плачу дитини. Колиска спинилась, мати щось поправила коло дитини, сказала кілька любеньких слів, поцілувала і почала співати пісню, гойдаючи колиску дальше. Ох, яка ся пісня гарна, яка щира та яка любя! Вона співає її з глибини своєї душі. Дитинка,

хотяй маленька, не розуміє ні слів, ні мелодії, а припинила свій плач і слухає чарівних звуків своєї матері. Мов зачарована мовчить. За хвилику починає і собі гомоніти разом з мамою. Вже і маленькі очка починають затулюватись, а воно все ще гомонить разом з мамою. Голос дитини починає слабнути і вона засипляє.

Любов матері до своєї дитини злялась в чудотворну мелодію, котру передала в серце своєї дитини, заспокоїла її і приспала. Мати не тільки потрафить дитину заспокоїти і приспати тоді, коли вона здорова; вона потрафить її зачарувати і тоді, коли дитина хора. Були часи такі для мами, що тижнями не спала а присвячувала увесь час для своєї дитинки. Нераз бувало, що вона сама була в хорім стані, однак, тримаючи дитинку при своїх грудях, так була перенята сим, що й забувала про те, що була хора.

А яке в неї чарівне чуття до тої дитинки. Щоби вона як твердо спала, однак як дитинка тільки ворухнеться, вона вже коло неї. А який чудовий вигляд тої мами, коли вона дивиться на свою дитинку. Чи сумна, чи весела, все усміхнена дивиться на дитину. Отсе той образ чудовий, про який я згадала на початку. Чи може бути красший образ у світі від того, як при сході сонця золотого українська мати колише свою дитинку? Ні! Образ української матері се неописана ані змальована краса, якої нема в цілому світі.

Честь і поклін Тобі низенький, українська Мамо!

(Куртина підноситься і при звуках пісні показується живий образ в такім виді, як представлено висше. По хвилі образ зникає і лекторка говорить далше).

Сонечко вже піднеслось високо і цілує своїми проміннями українську хатку. Українська мати сидить собі під хатою і дивиться на свою дитину, котра бігає, скаче по подвір'ю, по городі і любить красю природи, котра її окружає. Та природа мов друга мати, взяла дитинку в свої обійми і тішиться разом з нею її безжурним життям.

Та хоч як гарно світ наповнений красю, то ніщо не ці-

кавить так українську маму, як її люба дитинка. Її очі все спочивають на її обличчю. І зелена травичка і дерева і квіти і люди не цікавлять її; вона не звертає на них багато уваги. Вона слідить кожний крок, кожний звук своєї дитини. Вона хоче, щоби її дитина все чулась при ній щасливою.

Як прийде для дитини хвилинка якогось незадоволення, вона випитає, задовольнить, потішить і дитина знов весела. Коли вибіжить в небезпечне місце, вона заверне, перестереже. Коли впаде, піднесе. Коли дитина змучена, бере її на коліна: оповідає про природу, звірята, про славних предків-козаків, як то вони славно воювали і обороняли віру і свою батьківщину.

Дитинка так уважно слухає, старається не пропустити ані одного словечка. А як щось не дочує, так зараз питає: „Як то було, мамо?“ Або як що не зрозуміє, то питається: „Що то значить, мамо?“ Вона хоче сховати все — все, в свою маленьку душу і ніколи не згубити того, що мама передала.

Хто з нас годен забути ту казку, або пісню, яку ми навчилися від нашої любної мами? Хто про ці цінности забув, той з певністю, як каже поет, у своїх грудях „не серденько, а лиш камінь має“.

Я ділюсь з вами красою другого образка української матері, котра мов той ангел-хоронитель не відступає ані на хвилику від своєї дитинки, а стереже її, присвячуючи весь свій час, свою душу, своє життя тільки на те, щоб виховати її так, щоб не згинула для неї ніколи та щоб була щаслива ціле життя. Хотяй вона вже бігає, то мати все таки в своїм серці не перестала її колисати і кормити своєю любовю.

Чи міг хто бачити в світі краший образ від сего, де являється українська мати в постаті вічного сторожа своєї дитини, в образі ангела-хоронителя? Ні, він такий гарний, що в цілому світі кращого нема!

Честь і слава тобі, українська мамо!

(За піднесенням куртини являється другий образ. Мати сидить і оповідає казку дитині, вказуючи рукою десь далеко. Дитина сидить на землі, положивши головку на її коліна і

глядить в ту сторону, куди мама показує рукою. По хвилі образ зникає).

Сонечко вже зблизилось до заходу. Почало освічувати біленьку українську хату з иншого боку. Воно сего дня немов спрямувало всі свої сили на неї і на городчик, котрий зеленіється при ній.

Коло хатки знов видно українську маму. Вона вже старенька, похила; волос вже не той русявий, що колись був. Її вигляд вже значно змінений.

Та хоч старенька тілом, духом, здається, та сама, що і колись була. Вона стоїть гордо і тепер та тішиться, що час і труд, який пожертвувала для своєї дитинки, не пішли на марно. У душі своєї дитини бачить чесноту, любов до своєї матері і також до свого народу. Дитина її дорожить тим всім, що мати її передала.

Її надії, які леліяла днями і ночами, сповнилися. Син її, той, котрого колисала, виріс на здорового козака. Яка гордість матері, коли бачить перед собою такого славного сина.

Здоровий на тілі і на душі. Вона навіть і не звертає уваги на те, що сама вона вже з сивим волосом. Її очі і всі сили все ще звернені на свою дитину, як колись, коли вона ще була в колиці.

Вона бачить і ту саму красу, що колись, та все таки більше дивиться на сина і мов би шептала до всего, що її окружає: „Бач, що я виколосала, для чого я живу?“

Нині тільки їй пожити би при нім і відпочити на старі літа, — та ні, її терпіння не скінчилось. Вона се памятає, що вона не виховала його тільки для себе. Вона вчила його любити свій нарід, свою батьківщину. Той корм, який передавала йому тоді, як тримала його при грудях, остався в душі його. Він так любить свій край і свій нарід, що йде його обороняти, не жалує за нього і голову свою положити.

Він рад би і своїй матері тепер поміч дати, та вона гордо потверджує ту науку, котрої його колись вчила і каже

йому: „Йди, любий сину, бо се святий твій обов'язок, а я ще зачекаю на тебе та буду Бога молити, щоби тебе вернув здоровим таким, як тебе нині виряжаю”. Хвиля ся, свята для матері, котра виряжає сина свого до такого великого обов'язку.

Се третій образ української матері, коли вона благословляє свого сина, щоби сповнив свій обов'язок супроти Батьківщини. Хоч в душі за ним плаче-ридає, бо не знає, чи вже коли побачить свого сина, — може вся її надія пропаде разом з ним, однак не хоче мати зрадника при собі, а виряжає його там, де осягаєсь героїство і славу.

Чи може бути в світі образ кращий від того, як мати благословляє свого сина на боротьбу за свою Батьківщину? Ні, се один з найкращих образів, який має український на-рід.

Ти була, е і будеш нашою гордістю на віки, українська мамо!

(За піднесенням завіси являється третій образ, як мати стоїть і благословить сина на війну).

Сонце вже сховалось і на небі показались де-не-де зірки на нашій любій Україні. Українська мати сидить під хатою і оглядає сине небо, на котрім показуються зірки одна за другою. Її здається, що вона ще молоденька і глядить в очі своєї любой дитинки, котру колисала колись в колисці.

Нараз здригнулась і прокинулась мов зі сну. Оглянулась на всі сторони і знов почала потопати в думках. Її пригадалось, як її чоловіка убили на війні Татари. Як вона з дитиною мусіла ховатись поміж бур'янами, як вона бажала виховати свого сина, щоб колись взяв батькову зброю і пімстився за смерть свого батька. Нині вона така щаслива, що сповнились її мрії. Та чи верне він? Чи зможе вона ще потішитись тим козаком, що забрав місце свого славного батька? А як не верне, що їй самій діяти на старі літа? Оттак, потонувши в думках, вона заснула.

І приснився їй сон. Страшна хмара насунулась десь з заходу і нараз настала темрява. Страшні блискавиці перетинали небо, а за ними слідували страшні громи. Вона знаходилась на чистому полі, на котрім не було де скритись. Вона все бігла вперед, щоб добічи до села, а страшна буря з громами гналась за нею. Серед того страшного гуку вона пробудилась. І яка радість! Зі сходу сонечко зійшло так чудово, як ніколи перед тим. Цілий світ купався у його золотих проміннях.

Нараз вона почула якісь радісні оклики: „Слава, слава!“ Піднеслась скоро і побігла на зустріч тим окликам. І бачить перед собою маси українських козаків, котрих провадить її надія, її гордість, її герой, її любий син.

Чи можна найти в світі артиста-маляра, або поета, щоби міг змалювати краший образ від сего, як українська мати стрічає свого сина, що вертає переможцем-героєм до дому?

Ні, і ще раз ні. Нема таких гарних образів нігде в світі, як ті образи, де є українська мама з такою душею і з такими дітьми.

Честь і слава та низенький поклін Тобі, українська Мамо, котра йдеш слідами отсеї матері, котру бачила ти в нинішніх образках. Жий здорова, корми своїх дітей кормом любови до всего, що рідне, щоб і ти могла додати свою лепту до визволення свого народу, своєї Батьківщини.

Я в нинішний день складаю від всіх українських дітей низенький поклін Тобі, Українська Мамо!

(Являється четвертий образ: мати з простягненими руками витає сина).

о. С. Гребенюк.

СВЯТИЙ ДЕНЬ В ЧЕСТЬ МАМИ.

Коли ми вглянемо в глибину нашого життя не лише так побіжно, з легкої цікавості, але з певною ціллю, щоби пізнати його правдиву суть, його підклад, то очевидно, що перше, з чим ми стрінемося, буде його початок МАМА. Вона є першою по Творцеві і Вона є першою по Нім, що, давши нам початок, регулює наше життя аж до смерти.

Милиться той, хто у своїй зарозумілості говорить, що мама хоч і є початком його життя, але по дитинстві тратить над ним свій вплив, бо він провадить своє життя після свого розуму і волі. Так говорити, то те саме, що признавати, що людина може жити без сонця, замурувавшись в підземний льох, або й доказувати, що хробак навіть не любить його і з тої причини заривається в землю, або в деревину.

Ніяка істота на світі не може існувати без сонця. Кожда жне його силою, дістаючи її в посередний, чи безпосередний спосіб. Людина в льоху, чи хробак в землі живиться поживою, в котрій є згромаджена його сила. Енергія, котру та людина чи той хробак дістає з сеї поживи, є ніщо іншого, тільки енергія сонця передана їм посередно через поживу. Отже як сонце дає життя всім ествам і впливає на них своєю силою через ціле життя, так і мама є початком людського життя і регулює його аж до смерти.

Се порівняння, думаю, є вистарчаюче на те, щоби звернути кожному і кожній з нас увагу, яке то велике значіння має для нас те, Богом освячене ество, котре носить назву МАМА. Перше всего Вона приводить нас до життя. За се саме Вона заслугує від нас на низький поклін і найщирішу вдяку. За се саме заслугує Вона від нас на найбільшу пошану і покору. І за се саме Вона заслугує від нас на безмірну любов, котра є законом Божим і котра є конечною на те, щоби нам щасливо жилося.

Друга річ, котра ставить Маму як сонце нашого життя, є

її догляд підчас нашого дитинства. Ми є свідомі того тепер, що ми родимося немічними сотворіннями, котрі потребують безперервного догляду і що в сей час Вона є нашою невідступною хоронительною. Ся Її самопосвята для нас не повинна бути забута нами. Розуміється, що Вона не бажає в нас за те золота, срібла або дорогоцінних скарбів, бо сі річі по найбільшій часті злучені з заздросею, з ненавистю і нещастям, ні. Для неї вистарчає наша сердечна вдячність, щира любов, котрі заступають все инше.

По наших несвідомім дитинстві приходить час, в котрому Мама стає нашою терпеливою учителькою. Вона вчить нас вірно і щиро всего того, що сама знає. В неї є щире бажання бачити нас сильними, розумними і щасливими. Вона своєю наукою приготує нас до дальшого життя з цілею, щоби ми могли встояти мужно, як в добрих так і в злих хвилинах нашого життя. З її грудей висисаємо ми любов до Неї, до родини, до свого народу і до цілого людства. З її грудей висисаємо ми дорогий скарб рідної мови. З її уст вчимося мудрости і черпаємо знання передаване поколіннями з роду в рід. Через її уста вчимося пізнавати Творця неба і землі і укріплюємося в вірі до Него, в вірі, котра є необхідною підставою нашого морального життя і котра є найконечнішою в часах особистого і загально-людського нещастя. Своїми словами Вона вщеплює в нас неписані закони звичаїв і обичаїв, котрі є сильним моральним фундаментом народу, до котрого належимо, і цілого людства взагалі. Її наука є підставою нашого знання, яке ми набуваємо в пізнішому віці.

Також, нема Мами на світі, в котрій закрадалася-б ненависть до дітей. В найгірших випадках наших гріхів супроти неї, Вона, з сльозами в очах, прощає їх нам. Сим вона впоює в нас лагідність, впоює любов до всего людського роду. Вона уважає нас за свою кров, за своє тіло і бачить в нас лише ті сторони, котрі Вона бажає в нас бачити. Вона не відхилиться від нас в найбільшій щастю і в найбільшій нужді, бо Вона є нашим найбільшим невідступним приятелем.

завсїгди. Найбільшого злочинця пригортає Мама до свого серця, бо вона не вірить, не хоче вірити, щоби її дитина, в котру вона впоювала все, що мала і знала найкращого, щоби з неї зробити людину, допустилася до зла, якого вона не вчила.

Мама!

Застановімся над сим величним святим словом і над Тою, котра се слово носить. Застановімся всі, котрі вже можемо бодай вчасті розпізнавати своє окруження, наш світ, наше життя. Застановімся і запитаймо себе з якою душею, з яким серцем відносимося ми до сеї Святині нашого дочасного життя на землі. Застановімся і висповідаймо свою совість перед Нею бодай раз в рік, в день Її Свята.

Мама!

Се є перше слово, яке ми вимовляємо в своєму життю. Се перше слово, під котрим ми починаємо розуміти любов, щирість, спокій і лагідність. Се є перше слово, котре задовольє наші бажання, вспокоює наш плач, ридання і гоїть наші рани душі і тіла. Се є перше слово, під котрим ми розуміємо опіку і щастя, і котре є захороною перед спокусою. Воно є твердинею, в котрій ми знаходимо поратунку і охорону перед всім, що важиться знищити нашу душу і тіло.

Мама!

Поклін Її від цілого людського роду.

І. Киріак.

РОЗУМІННЯ СВЯТА МАТЕРІ.

Всі культурні народи обходять День Матері. От і між нами, Українцями в Канаді, як також і в Старім Краю за почином Союзу Українок Канади заведено сей гарний звичай. І кожного року, коли зближається сей гарний, почесний день, багато думок вириває не тільки в тих, що справляють се свято, але, думаю, також і в тих, для яких се свято справляють. Та чи всі ті думки однакові, чи всі однакове поняття

мають про Свято Матері — чи всі однаково розуміють його? Певно що ні!

І я, як одна із матерей, позволю поділитися з читачами, яке в мене розуміння Свята Матері. Правда, мої діти ще не великі, однак коли підростуть, стануть мудрійшими, то певно, що й вони схочуть справити мені яку небудь приємність в День Матері, схочуть потішити мене своїми заявами вдячності, щирости ітп. І певно, що за всі недіспані ночі, за всі труди та клопоти належатися буде мені хоч раз в році ся особливша пошана. Однак, роздумавши добре, то мені, українській матері, таки більше заслуг треба, моя совість каже се мені. І тому я по можности стараюся заслужити собі вповні на те мое щорічне свято. Я всіх зусиль докладаю, щоби я стала на висоті свого призначення.

Бо хіба-ж се, що я дала життя дітям, що я кормлю та доглядаю їх — то вже й найбільша заслуга моя? Ні! Я-ж віддаю тим тільки довг затягнений у своїх родичів. А обов'язок мій висший, багато висший, тим більше, що живу на еміграції.

Я знаю, я свідома того, що я маю дбати не тільки про тіло дітей, але й про їх душі. Моїм завданням є ще з малку заццплувати у них релігійно-моральні почуття. Крім того я не забуваю, що я українська мати, що я маю зайняти гідне і почесне місце в історії відродження свого народу. Я знаю, що моїм святим обов'язком є виховати своїх дітей у чисто українсько-патріотичнім дусі. Я все те маю на увазі і я виконую то поступенно, після сил своїх, бо я переконалася, що як довго не буде у нас добрих матерей, так довго і не числити нам на кращу будуччину народу нашого. Так! Я хочу бути доброю мамою, я стараюся нею бути, бо я знаю: яка мама — такі діти, а які діти — така нація.

І тоді, коли я буду сповняти те світле завдання своє, коли виховання моїх дітей буде гарне, примірне, коли я зумію зберегти своїх діток народові своєму — тоді певно, що Свято Матері, той гарний день в році буде справдішним, великим заслуженим для мене Святом.

С.Б.

ДЕНЬ МАТЕРІ.

Призначаючи окремий день в році для пошановання матері, американські ініціатори того свята мали на умі головно одну ціль. Вони вважали, що в починаннях та поведінці кожної людини відбивається наука, виховання, турбота та праця, яку біля неї, у перші роки життя, поклала рідна мати. Через те й все, що людина у пізнійшому віці робить, носить на собі неначе печать материнської дбайливості. Богато душевних прикмет, багато прикмет тіла унасліджує людина по своїй матері. Крім того вражіння з перших років життя, рятуюнок з перших недуг, перше слово, перша пісня і перша молитва — се мамина наука. На ній ґрунтується все те, що людина пізніше собі придбає своїм трудом та від других людей. Се — основний фундамент вдачі, характеру, душевних і тілесних сил, а тим самим усього пізнішого життя. І зовсім справедливо рішено, щоб окремим святом шанувати основоположницю сього фундаменту — МАТЕР.

Не лише на дитинство обмежується вплив і турбота матері. Вона остає найкращим другом своїх дітей і тоді, коли вони вже підростуть, коли розійдуться по світу, та коли вже й самі стануть батьками і матір'ями. Виношена під серцем, зроджена у болях, загартована у недоспаних ночах материнська любов остає жива аж до самої смерті. Один німецький поет в прегарному вірші каже, що ся любов сягає й поза могилу. Він описує, як молодий юнак влюбився в лиху жінку-звідницю, котра безсердечно вимагала від нього щораз то нових доказів любови. Накінець зажадала, щоб він привів її серце своєї матері. Засліплений коханець справді вбив рідну матір, вирвав її серце і біг з ним до своєї любови. По дорозі пошпотався і впав. А закровавлене серце матері спитало його з турботою: „Чи ти не потовкся, синочку?”

І хоч окремий ДЕНЬ МАТЕРІ встановлено відносно недавно, то пошана матері давня, як світ. В усних переказах та старовинних записках усіх народів находимо згадку про те, як матір шанували. В старинних Греків і Римлян, у давніх германських і галійських племен, а й у наших славянських предків мати була неначе жрекинею домашнього вогнища, неначе добрим духом родини, під крила котрого хоронились усі в дні турботи і смутку. В деяких стародавніх народів діти дідичили майно і ім'я по матерях. Пізніше, знова, коли культура народів піднялась, коли серед них появились поети та письменники, то в кожній нації, в кожного майже письменника все найшлись горячі, повні любови та пошани слова для звеличання материнського достоїнства.

Не забули звеличати матері і українські пісні та поети. Чи то в старій пісні про „Морозиху”, що заплакала за своїм сином, „преславним козаком” Морозенком, чи в творах пізніших письменників, скрізь прославляється матір і зазначається її значіння та повага. А вже найбільше ніжно і чуло звеличав матір Тарас Шевченко. Сам він зазнав дуже мало материнської любові, бо, як він пише в одному вірші, „матір добрую мою ще молодую у могилу нужда і праця положила”. Та може саме й через те він краще ніж хто другий зрозумів вагу того почування і значіння матері. Тому то й звеличав її, як ніхто другий. Здається, годі де знайти більш сердечно накреслений образ матері, як, наприклад, в поемі „Мати-покритка”, що починається від слів:

У нашім раї, на землі,
Нічого кращого немає,
Як тая мати молодая
З своїм дитяточком малим.
Буває, іногді дивлюся,
Дивуюсь дивом і печаль
Охватить душу; стане жаль
Мені її, і зажурюся,
І перед нею помолюся,
Мов перед образом святим.

Або, знова, в поемі „Мати Наймичка”, чи не змальова-

ний там проймаючий до глибини душі образ тої материнської посвяти, що мовчки коротатиме весь свій вік в наймах, щоб лише її син був щасливий. Вона „чує в другій хаті, як дитина дише”, але для її добра відрікається усього особистого щастя. І скрізь, чи то в поемі „Неофіти”, у котрій змальовані почування матері одного з перших християнських мучеників, чи то в незрівнано по мистецьки представленій історії Богородиці в поемі „Марія”, — Шевченко з найглибшою пошаною хилить голову перед материнською любовю, що все своє життя вкладає і все своє щастя бачить у щасті своїх дітей.

Треба признати, що багато українських матерей заслужили собі на таку пошану. Чи се була княгиня Романова вдова, що завзято обороняла і таки оборонила Галицьку Волость перед зазіханням польських та мадярських сусідів та зберегла її для свого сина Данила, чи отся згадана у пісні „козацька мати”, що „виправляла в похід свого сина”, чи, накінець, та що „на панщині пшеницю жала” і під економськими стусанами таки не загубила святого вогню материнської любови — всі вони разом неначе зливаються в одну світлу картину Української Матері. Тої матері, котрій у великій мірі завдячуємо, що українська мова, українська пісня, та українська нація взагалі перетримала усі лихоліття і не загинула.

До них достойно долучуються матері останніх десятиліть: отсі жалібні постаті в чорному одязі, що провозжали своїх синів в царські тюрми і тужливо через ґрати всміхались до своїх синів, запроторених за волю народа. Оті селянки, що милями, босо, пішки, плачучи несли скибку хліба і рідну потіху своїм увязненим синам, втираючи перед тюрмою сльози та всміхаючись при побаченні: щоб синів не смутити, щоб духа в них не гасити. Ота сивоволоса Олена Січинська чи Софія Федакова, що з затисненими губами, мовчки і гордо переносили муки свої і своїх синів. Або, накінець, отся львівська зарібниця-прачка, Полюгова, що на останньому побаченні з засудженням на смерть сином, виривана з його обій-

мів польськими жандармами, гукнула йому на прощання: „А як тебе, сину, будуть тягнути на шибеницю, кричи, що ще не вмерла Україна!“

А попри них цілий легіон матерей, що спід ворожих куль рятували своїх діточок, що посиляли своїх синів на бій за рідний край, що на оставленій війною руїні, втративши на побоевищах чоловіків і синів, нераз самі запрягались у ярма, орали перериту гранатами ниву, кормили і виховували оставших дітей, виростали на пустелі нове життя.

Всіх їх належить згадати в сей день Свята Матері, всім їм треба пошану віддати, для всіх їх найти хоч на хвилю теплий куток у серці і добре слово на устах.

Молодому-ж українському поколінню, що виросло і виховалось вже тут, в Америці, і котре часто вважає своїх батьків гіршими, менш вартими, менш цивілізованими і через те несласними належної поваги, треба в сей день пригадати, що й тут, поміж димарями фабрик, на твердому міському бруку, на самотній фермі, чи у западаючихся в землю шахтарських оселях, українська мати сповнила, як могла і вміла найкраще, свій обов'язок. Сі діти вчать в школі шанувати канадійських піонерів, що забравшись в незнану ще тоді країну, перші поклали основи під теперішню канадійську могутність. Жінкам тих піонерів ставлять по містах пам'ятники, їх величають у піснях, повістях, кінематографічних представленнях, їх зображують на мистецьких картинах.

Такого самого гарту, відваги і завзяття, як те, що його виявили отсі американські „пайонірс“ треба було й тим українським сільським дівчатам, що кільканадцять чи кількадесят років тому кидали рідний край і їхали у невідому їм чужину. Треба було важкої праці, твердого характеру і великої терпеливості, щоби серед чужих походженням, мовою і обичаями людей не заломатись, не втіти і не пропасти, а й собі здобути кусок хліба, і родину завести, і дітей виховати. Небогато з тутешньої молоді відважились би так само поїхати в чужу їм країну, між незнаних людей, без мови, без знакомств і без ніяких середників прожиття, крім п'яток паль-

ців на руках і охоти до праці. А й з тих, що відважились би, певно дуже мало добились би до чогось, так як се тут в Америці зробили їх „форејнерські” матері і батьки.

Тому, хоч в тих батьків і англійська мова не гладка, і обичай инший, і руки мозолисті, і одяг не „шпортовий”, то їх нема чого стидатися та вважати гіршими, а навпаки, можна ними гордитись. Вони з нічого сотворили собі і своїм дітям можливість прожитку, а крім того — вся велич, багатство, сила і могутність Америки вирости не з чого иншого, а з праці, поту і мозолів отаких „простих” імігрантів-піонірів, як наші матері і батьки.

А те, що наша іміграція тут не зовсім пропадає, що друге покоління ще хоч трошки памятає рідну мову та знає, що вони українського роду, се у великій мірі заслуга тих бідних сільських дівчат, що таки не дали чужині себе застрашити, перемогли труднощі та по своєму знанню і силам старались бути добрими матерями своїм, вже американським, чи канадійським, дітям. І за се їм в сей День Матері належить від тих дітей пошана.

З другого боку, одначе, вимагаючи пошани для матері-імігрантки, ми мусимо поставити деякі вимоги до самих матерей. Вони, матері, мусять старатися бути д о с т о й н и м и сеї пошани і поваги. Вони мусять зі свого боку творити таке, за що їх можна-б і треба-б цінити, любити і колись добре згадувати.

Ніколи не заслужить собі на пошану така мати, котра забула свою матір. Діти не пошанують добрим словом такої мами, котра їм нічого доброго не оповіла про тую, що її виносила під серцем, та викормила, часто сама голодуючи. З байдужністю і неповагою будуть відноситись діти до такої своєї мами, котра байдуже і з погордою згадує свою матір, або й зовсім її не згадує.

„Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люди цураються,
В хату не пускають.

Свої діти — мов чужії,
І немає злomu
На всій землі безконечній
Веселого дому...”

Так про се писав Шевченко, і в сьому велика правда. Ко-
жда мати, котра нарікає на непошану з боку своїх дітей, хай
пригадає собі, якою вона була чи є для своєї мами. І в бо-
гатьох випадках вона побачить, що в її хаті дитяча любов не
зародила, тому що вона її не посіяла... Коли-б діти були
змалку росли чуючи чи видючи, як їх мама шанує і згадує
„бабусю”, то певно й вони набралися-б такого самого по-
чуття для своєї матері.

Також багато поваги не здобуде собі мама, що поза
своею хатою світа не бачить. Правда, часто тяжкі злидні при-
тиснуть нещасну жінку так до землі, щō ніколи голову під-
няти, нема як випростуватись, нема часу глянути далше
поза свій поріг, у широкий світ. Се викликає огірчення,
озлоблення, сварку і жалі. Але й в найтяжчій біді мати му-
сить пам'ятати, що її найсильніша зброя — любов, що най-
більша її сила — доброта і ніжність, що найкраще виконає
вона своє материнське завдання ніжністю і терпеливістю.
Коли в неї є сі прикмети, то й найбільш поамериканщені ді-
ти пробачать її і простий одяг, і ломану мову, і чужий їм
сбичай, і свої злидні та невигоду. Діти з роду ніжні і сер-
цем відчують серце — коли воно є.

Коли-ж такої тяжкої праці нема, коли є час і за поріг
вийти, то треба се робити: для свого добра, для добра дітей,
для свого стану і свого народу. Кожда дитина хоче бути гор-
да на своїх батьків, хоче ними похвалитись, хоче бачити їх
у перших рядах громади. Коли-ж вона бачить, що батьки
туди не пробиваються, хоч мають на се час і змогу, тоді
тратять пошанівку для них і вважають, що вони маловартні.
Навпаки, коли батьки діяльні, то діти також захоплюють-
ся батьківським ділом, інтересуються ним і люблять його.
Коли мати дома безділничає, хоч в громаді, в товаристві,
в клубі найшлася-б для неї і праця і почесть, коли в хаті так

буває, що діти одинокі йдуть між людей, а мами і батьки дома сидять, тоді то й діти починають вважати себе чимсь кращим, а родичів маловартними і гіршими.

Впрочім теперішній час рішуче вимагає того, щоби жінка-мати брала участь в громадському життю. Канадійські і американські закони дають їй однакові права з чоловіками. Її доступні всілякі уряди, вона може, коли захоче і зуміє співрішати всі справи свого міста, повіту і держави. Та не зможе сього зробити, сидючи дома, не інтересуючись громадськими подіями, не гуртуючись в організації, так як се роблять муштини. Коли-ж вона сама, добровільно, відрікається того свого права і ховається від тих громадських обов'язків, тоді як можуть шанувати її ті діти, котрі змалку вчать ся в школі тими правами дорожити і їх виконувати?

При сьому, у громадський спосіб, виборами і організованою діяльністю вирішується багато справ, котрі важні іменню матерям. Йде завзята боротьба за те, щоб зрівняти у правах усіх матерей і їх дітей, замужні вони чи ні, шлюбні чи нешлюбні. В багатьох стейтах йдуть заходи за те, щоб завести охорону материнства, себто державним законом признати спеціальну опіку і винагороду жінкам-робітницям в той час, коли вони мають привести на світ дитину і декілька тижнів по злогах. Такий закон дуже важний і для теперішніх матерей і для дочок, що колись теж стануть матерями. Накінець-же переважне право усіх виборців рішати важні державні справи через своїх вибранців послів, сенаторів ітп. Чи в сьому не повинна брати участі жінка-мати? Чи вона надалі має лиш покірно дивитись, як хтось другий без неї і часто проти її волі пішле її сина у різню, гинути, або калічитись на непотрібній війні?

Особливий обов'язок матері-імігрантки, що вважає себе доброю Українкою, лежить в сьому, щоб зашіпити своїм дітям пошану до нашої спільної Великої Матері — України. Від мами діти перебирають перші слова, від неї чують першу казку і першу пісню, вона є їх найпершим вчителем. Величезна більшість тутешніх українських дітей знає про

Україну не менше і не більше, лиш те, — що їх мати навчила. Мати-ж навчила стільки, скільки сама знала. Чи того було досить? Чи вміла вона тим дітям оповісти бодай як за великий край їх батьків, скільки в ньому живе народу, та який він? Чи знала розказати, як український нарід жив в давнину і як тепер живе? Які в нього були і є великі люде? Хто була Ольга, Володимир, Хмельницький, Мазепа, Шевченко, Драгоманів, Франко, Грушевський? Чи навчила їх яку пісню співати?

Може й так. Але скільки є таких матерей, що не навчили? Скільки таких, що самі не знали і не знають? А тепер дивуються, чому „свої діти мов чужі”. А воно зовсім просто, чому: забули сі матері свою Велику Матір, а тепер власні діти їх цураються.

І коли українська мати-імігрантка хоче заслужити собі на повну і тревалу пошану своїх дітей, коли хоче, щоби в „День Матері” вона мала право сказати, що се також її свято, тоді вона мусить, так як се вже багато тутешнього жіноцтва зробило, вийти за поріг своєї хати, піти між громаду, в організацію, в гурт жінок і чоловіків і разом з ними освідомлятися, працювати, вчитись, як бути доброю матір'ю своїм дітям, щирою дочкою свого народу та доброю громадянкою сеї країни.

От таке повинно бути значіння сього святочного „Дня Матері” для українського жіноцтва. В сей день українські матері повинні освідомити собі свої обовязки, порахувати, що вони вже виконали, а що ще ні, та постановити — кожда для себе — стати як найбільш достойними пошани. Лише тоді вони зможуть спокійно глядіти в грядущі роки, певні, що коли лице пооретється зморщинами, а голову вкриє сивина, то власні діти їх не відцураються і шануватимуть, як своїх найбільших добродійок. Лише тоді вони зможуть надіятись, що коли там, за морем, на рідній Україні пронесеться гомін дзвонів свободи, коли там засвітає зоря свободи, то звідсіля, з молодих грудей належно вихованих свідомими

матерями синів і дочок українського роду, відізветься дружній відгомін та простягнеться помічна рука. А тоді

Мати усміхнеться,
Заплакана мати,
І світ ясний, невечерній
Тихонько засяє...

На Свято Матері.

Ой, вишеньки ще зелені,
Що-ж дамо сьогодні Нені?

Квіточків дамо багато
Матінці на любе свято.

З квіточками у долоні
Приступім сини і доні.

Поцілунками витаймо
„Многоліття” — заспіваймо.

Киньмо квіточки під нозі...
Щастя попросім у Бозі!...

Ой, зелені ще вишеньки,
Дитинята ми маленькі.

Та ми знаєм, що від Нені
Черевички... й гарні кені...

А про наші білі льолі
Кажуть на руках мозолі.

Кожний мозіль все нам каже:
— Рано встане... пізно ляже...

День і ніч труд для дитинки,
А для себе ні хвилинки...

Спіють вишеньки червоні...
Виростуть сини і доні...

Звеселиться рідна хата,
Буде Матінці заплата!

Уляна Кравченко.

Матері Піонірці.

Не для себе Ти мріяла
Долю поліпшити,
Коли їхала в чужину
З дітоньками жити.

Ти лишила свій нарід,
Вкраїну рідненьку,
Ти лишила любе село
Та матір стареньку.

Ти поїхала в чужину
Доленьки шукати,
В вільнім краю своїм дітям
Хату будувати.

Нераз горе ти терпіла,
Вигоди не знала,
Для діток своїх маленьких
Тяжко працювала.

Ти старалась, щоби дітям
Життя поліпшити,
Щоб не прийшлося їм у життю,
Як Тобі, бідити.

Пригадаймо собі тепер,
Що мати стреміла,
Долю нашу поліпшити,
Із голоду мліла.

Вклонім голову низенько
Пошану віддаймо,
Нашу матір стареньку
В пам'яті тримаймо.

Мих. Стечишин.

ПРИЗНАЧЕННЯ МАТЕРІ.

Свято Матері криє в собі щось вищого і взнеслійшого, чим яке звичайне народне свято, бо має початок в нутрі кожного народу — в родині. Тому се родинне свято потягає за собою найкращий сентимент людської душі, воно дає нам нагоду віддати честь і пошану найідеальнійшій нашій приятельці в життю — своїй Родительці-Матері.

В життю можемо мати гарних, щирих, добрих приятелів, але ніхто не вилле тої ніжної любови в таким лагіднім тоні і так без застережень не пожертвує себе для нас, як матір, котра нас на світ привела, немічних в пеленках вигривала, своїми грудьми кормила, недоїдаючи й недосипляючи доглядала, берегла в небезпеці і в кождім разі готова була віддати своє життя. Вірна любов матері є безконечна і незмірна. Родина може відцуратися, други можуть стати ворогами, приятельство може забутися, тільки в материнськім серці знайдемо безкорисну любов, що ogrіває нас від колиски до гробу.

Нема мови, щоби нею висказати силу, красу, героїзм й посвяту материнської любови, бо ся любов немає границь — вона ніжна, безкорисна, невимушена, повна самопосвяти і гідна подиву. „Що є Рафаїлова Мадонна“, каже оден письменник, „як не тїнь материнської любови зазначена пензлем на полотні?“ А німецька пословиця говорить:

„Найвисша любов — Господа,
Найкраща любов — Матері“.

Материнська судьба і доля в життю незмінна. Її суджено класти здоровля, а нераз й життя на вівтар свого поклонання. „Коли Господь подумав про Матір, то мусів усміхнутися із задоволенням, що сотворив її такою богатою, сильною, благородною, що від неї залежить все потомство“, — говорить пословиця східних народів.

Добра матір повинна бути не так горда тим, що дала гарну вроду дитині, як тим, що вона перша вщепить гарний характер і добрі прикмети в душу своєї дитини. Найславніші учителі признають, що одна добра матір вартує за десять учителів, бо материнське серце, то діточа шкільна лавка. „Кажуть, що чоловік найсильніший, бо панує над морем, землею і низшим сотворінням, але є ще більша сила, а то рука що колише колискою, вона володіє світом“, пише англійський поет Валес.

Задачею матері не лиш подбати про тілесне виховання, але її обдвязком більшим і тяжшим є духове виховання і убагороднення дитини і то так для її особистої користи, як і для добра загалу. Мати не тільки повинна нагодувати і убрати дитину, але повинна вщепити в свою дитину гарні душевні прикмети і чесноти, як любов до своєї родини, до свого народу, до своєї мови і звичаїв, сильну віру в Бога і привязання до релігійно-морального життя; замилювання до науки і праці, до порядку, до послуху, до завзяття, до витривалости й жертвенности.

Наполеон сказав: „Франція нічого так не потребує до відбудови нації, як добрих матерей. Се найкраща система в однім слові“. Особливо в теперішнім часі, серед українського народу ідеальна мати є дуже пожадана і ми повинні сему питанню посвятити більше часу, як се досі діялося. Коли-б кожда матір свідомо свого значіння взяла собі до серця слова Івана Франка:

... думай, що на тобі
Міліонів стан стоїть
Що за долю міліонів
Мушиш дати ти одвіт,

то певно, що протягом одного-двох поколінь українська нація зрівнялася б з прочими культурними народами під кожним зглядом.

Ганка Романчич.

МАТИ.

I.

У хаті Василя Гильчишина було гамірно й глітно.

В світлиці, на дубовій скрині, застелений білою скатертю, поставлено хрест із церкви, дві свічки та хлібів три боконці. Відтак до тої скрині приступив священник із дяком та став правити панахиду. Ціла світлиця наповнилася людьми, що стояли поважно, в святочних оджах, півголосом шептали молитву і зітхали часами.

Так поминали вони покійну Василиху, яку перед годиною може відправили на місце вічного спокою.

Біля скрині стояв муж покійної, вдовець Василь Гильчин, так близько самого пан-отця, що дотикався його священничих риз... Він уважно слухав слів панахиди і раз-у-раз обтирав правою рукою сльози. Був то мужик у середніх літах, сильний і здоровий.

По парастасі, коли дяк здіймив із священника фелон, появилися на тій самій дубовій скрині свіжі, гарячі страви і газда запросив чесних кумів та сусідів, щоби сідали й живилися. Випрошуючись і припрошуючись, засіли вони до стипи і живлячися, згадували покійну добрими словами.

— Так, так, — заговорив священник, — добра була покійна! Дві хоругви до церкви купила, най з Богом спочиває, земля її пером!

Усі присутні зітхнули, повторяючи за пан-отцем: „Земля її пером, най з Богом спочиває!”

В мешкальній хаті гостив молодий удоваць жінок та господарів молодих і не так дуже поважних, як ті, що сиділи разом із пан-отцем за столом у світлиці.

Між тим двері з надвору були відчинені а крізь них безнастанно входили люди, як по свячену воду. Приходили жалувати бідного кума Василя і потішали його по тяжкій

втраті. Василь дякував їм сердечно, цілуючися з ними в плече і всякого гостив чаркою й пирогами.

Так тревало аж до вечера. Під вечір пан-отець відіхав домів. У хаті Василя Гильчишина зробилося свободнійше.

Бесіди йшли голосніші та не так уважливі як перше. З часта вивязувалися дрібні суперечки, а не обійшлося також без жартів і сміхів, щоби, як то кажуть, сумного потішити. Бо й то християнська повинність...

Господар ходив від стола до стола і з кута в кут. Доливав, частував, принуку давав і просив, щоби вибачили, коли їм не догодить.

Пізно в ночі прийом скінчився, гості стали розходитися домів. Господар випровадив їх без шапки аж за ворота, на вулицю. Тут вони ще раз стали і перебалакали не малу годину.

— Бідні ви, куме Василю! — казала сваха Горпина. — Дуже ви бідні. Така хата, такі статки... Не дасьте собі ради, ой не дасьте. І трое дітей маленьких... Хто то обійде? Хто обпере, обшиє, хто голову змие? Бідні-ж ви, бідні!

— Нема що, Василю! — заговорив і її муж. — Вам гадлині треба і то зараз, бо всьо піде марно. Сватайте Стецеву Гапку... Дівка старша й робітниця добра, як раз для вас, Василю. А старий богач! О, що богач, то кажу... Дасть дві ниви, і пару волів, і дві корові і скриню. Як гадаєте, зле?

Вдовець вислухав спокійно тої поради, а відтак, махнувши рукою, сказав:

— Дайте спокій, куме — сусідо. Де там мені до того... Тут ще ладаном пахне, а ви про весілля... Де там!

— Ну, годі, годі! — потішала його сваха Горпина при допоміж мужа. — Живий живе гадає... Так те-ж і ви. Покійниця, най з Богом спочиває... Праведна була, то всякому звісно... але вам треба про себе подбати і про добро. Вона сама не схотіла би, щоби вам маєток пішов отак фу-у! (Тут Горпина приложила долоню до своєї губи і дмухнула по ній, показуючи Василеві, як його добро розкотиться, коли він не возьме Стецевої Гапки). — Ну, а врешті діти... Що гада-

ете, діти дадуть собі раду? Де там! Куди їм до того! Та то ще дріб, такий дріб, що аж жалісно дивитися. Їм конче газдині треба, щоби їх обійти знала. А Стецева Гапка як раз до того. Дівка старша, і робітниця добра, і...

Тут кум, виручаючи жінку, взявся на ново вичисляти всі добрі прикмети Стецевої Гапки. Та лише добрі! А не сказав того, що вона цокотуха, і побігуща, і як гадина недобра. Тай дала-ж би вона тим дітям, ой дала! Тай змила-ж би вона їх проклонами — ой змила! Тай обіпрала би їх куляками... ой обіпрала!

— А в тім, як гадаєте, — кінчив невтомимий сват. — Робіть, як хочете. І не думайте, що то моя сестрінка, та я за нею потягаю... Борони Боже! Я чисто з серця, з доброго серця, бо виджу, що вона як раз для вас припала. Кажу вам: дві ниви, і пара биків, і дві корові, а врешті, як гадаєте, а я з доброго серця... Ну, бувайте здорові! А не сумуйте! Нехай вас Бог потішить. Здорові будьте!

— Йдіть здорові! — відповів удовець і розпрошався.

Зачинивши ворота, Василь повільною ходою ішов до хати, роздумуючи над радою доброго сусіда.

— Дві ниви і дві корові, і пару биків... нема що казати, річ добра. Не без того воно, щоби старий батько також готівкою дещо не дав... на то вже свати... Аж тоді можна би наймита найти тай сіножатку докупити...

Наймит і сіножатка здавна були горячими мріями Василя Гильчишина, але через покійну жінку, що взагалі не любила жадних новостей і боялася їх, ті мрії не могли здійснитися. За те тепер отвиралася перед Василем певна надія, що зможе знайти собі наймита й купити туя сіножатку, яку ще його покійний батько зачав торгувати. Аж тоді показав би він усім, що то значить господар.

Із такими гадками клався він на постіль. Діти вже спали — сном праведних, спокійним, таким, як лишень діти вміють спати. Їх легоньке храпання розходилося по хаті та зливалося з голосом цвіркуна і нічної мушки.

Довго в ніч — геть поза північ, не міг Василь Гильчи-

шин заснути, на переміну згадував свою покійну жінку і Стецеву Гапку. Він чув Гапчин голос крикливий і злісний, але враз із тим видів, як вона виринала перед ним у темряві ночі, кругла, розложиста, прикрашена парою сірих биків і двома бочистими коровами на тлі філюючих золотом пшениці двох довгих і широких нив...

П.

А тимчасом Василиха проводила першу ніч у новій хаті. Сумно там було, лячно, одиноко. Ані вікон не видно, ані дверей, ані людського духа не чути. Замість стріхи, груба верства землі — холодна, мовчалива.

Довкола хати берези ростуть, а в їх тіни стоять дерев'яні хрести. Ось рухаються білі берези і віттями своїми, як руками, доторкаються з легенька хрестів. Вони показують на нову Василишину хату й питаються, хто в ній замешкав. Довкола могили висока трава росте й пахучі цвіти, що йно тепер підносять свої головки дрібонькі, стоптані за дня, підчас похоронів. А долом, долом попри саму землю летить вітер і гладить свіжу могилу своїм холодним крилом і потішає її і каже: „Не бійся!“ А відтак летить, кидається довкола, збирає пахощі з росою та обливає ними свіжу, непорослу могилу.

Не бійся!...

О півночі, заки кури на селі запіли, над тою могилою піднялася хмарка. Бліда, маленька. Така, як часом над водою стає, або по опарах літає. Вітер підбів, підняв її на крилах і поставив на ноги. Заколисалася вона немов із безсилля і стала. На голові рантух, у руках свічка з ярого воску, руки на-вхрест. Усьо з хмари.

Глянув місяць, — сховався. Зірвалася сова, розплющила очі, зверещала і, бючи широкими, тяжкими крилами, полетіла в ліси.

Хмарка рушила з місця. Сріблив рантух, білілася погашена свічка в руках, а руки держались на-вхрест. Куди вона

летіла, трава до землі прилягала, дерева розгинали своє галуззя, листям тремтіли, — дорогу робили. Летіла понад збіжжа, — колосся філювало без шуму.

Увійшла в село.

Перед церквою зупинилася на хвилину, мабуть змовила молитву і далі йшла.

Вартівникам волосся дубом ставало і хоч не бачили нічого, тремтіли на тілі і хрестилися, щоби страх відогнати.

Крізь заперті ворота, перейшла як промінь місячного світла; не відчиняла їх, бо були скрипкові.

Увійшла.

Вірний пес, що спав біля порога, пізнав її. Пізнав свою газдиню. Зірвався, з радости заскомлів весело і кинувся до неї. Але дарма. Вона не погладила його, як перше, не похвалила його вірності собачої, не глянула навіть на нього. Він хотів доторкнутись її одежі, поласитись хотів — не міг. Перед ним не було нічого. І собака заскомлів трівожно, шерсть насторошив і, піднімаючи голову на місяць, став вити.

Вона увійшла в хату. Ввійшла тихо, незаметно, знов наче те місячне проміння, що крізь вікно продирається в кімнату. Всі спали — сном твердим, спокійним. Двоє дітей старших на лаві, мале, наймолодше в колиці, батько на постелі, з якої недавно її забрали і положили в труну.

Попід стелю довкола стін висіли образи святих, немов сторожі сонних. У місячній світлі видно було їх очі грізні і огнисті, що дивилися на неї і немов питали, чого прийшла?

Вона підійшла до своїх двох старших на лаві. Спали, підбравши під голови руки, бо подушок не було.

— Бідні ви! — сказала. — Ззараня прийдеться вам знати людського горя, хлопської неволі. Ззараня руки попадаються з праці, попухнуть ноги від втоми. Ззараня! Жаль мені Вас, діти, та що-ж я поможу? Не в моїй воно силі. Та не жахайтесь, ви мої, я буду з вами!

І вона нахилилася над їх уста-коралі і зложила на них свій бездушний поцілуй.

Вони порушилися крізь сон. Здрігнулись, кинули собою раз, другий, хотіли встати, збудитись — дарма. Зіткнули тільки і дальше усміхались солодко до любої появи.

Біла тінь повернула, майнула собою по хаті і зупинилась над дитиною в колисці.

— Як тобі твердо, моє ти маленьке, як тобі твердо! Гірка-ж твоя доля сирітська, гіренька! Таке маленьке і таке безсильне, моє пташатко, хто-ж тебе обійде? Тверді в людей руки і щирости не мають. Зломлять тебе, як тую билину крухоньку, бідне моє! А серця їх ще твердші від рук. Біда тобі!

І нахилилася над колиску дитини, а розціпивши заkostenілі руки, поправила дитині постіль, щоби твердо не було і щоб не давило її ягідки малої.

А воно, бідне сирітство, ручки витягло до неї і устами як двома листочками рожі, трепетало: — Возьми мене до себе, возьми! Не дай мене на поталу лихої мачухи, не дай!

— Не дам, дитино! — відповіла тінь біла і приступила до постелі.

Василь спав, храпаючи здорово крізь сон, і усміхався до двох широких нив, наймита годив і торгу за сіножатку добивав.

Не промовила до нього ані слова, тільки вдивилася в його лице своїми розбільними очима так сильно, що він не втерпів.

— Не віддам! — крізь сон промовив. — Ні, не віддам! Не бійся, Гандзю, не дам я знущатись над дитиною нікому; не позволю її кривди зробити. А Гапки я не возьму, бо вона язя.

Вона-ж у друге глянула на нього поглядом таким сердечним і щирої вдячності повним, що серце в нього з болю защеміло і він припідняв повіки. Глянув по хаті, — нічого не було. Очи протер — ні, нема нічого. Тільки місяць до вікна заглядає і сверщок цьвірінькає в куті. На подвір'ю пес вие.

— Свят, свят, свят! — говорив хрестячися Василь. А я був би присяг, що Гандзя була... А може й була?...

— — — — —
На другий день здивався Василь із своїм сватом біля керниці. Напували коні.

— Слава Богу!

— На віки слава!

— А де! Тпрру Кара! Куди лізеш Гніда? Гей до води...
Ну, що-ж там чувати?

— Та нічого. А що-ж би? Біда тай годі.

— А скучно вам, куме?

— Своя річ, що скучно.

— Та воно правда, але що-ж робити?

— Всьо Божа ласка... Куди лізеш, Гніда?

По такім офіційальнім вступі приступили до річи.

— Но, як-же Василю?

— Та ніяк. А що-ж би?

— Возьмете Гапку?

— Най її беруть другі.

— Не кажіть, Василю! Пожалуйте того! Пара биків, скриня, дві корові, а поле як лани в пана. Ну, як-же? Возьмете?

— Не мені її брати.

— Та чому?

— Бо тому! — з притиском відповів Василь і, напоївши коні, завернув до дому.

Б. Лепкий.

ЗНАЧІННЯ ДНЯ МАТЕРІ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Ми, Українці, що ставимо собі за найвисшу ціль виборення самостійности Рідному Краєві, мусимо дивитися на кожду, хоч би й найменшу справу, з боку національного, на скільки одна, або друга справа може нам допомгти, або пошкодити. Маючи се на увазі, поставмо собі питання, яку

вагу має День Матері для нас Українців? Оскільки заведення Дня Матері може допомогти українській справі?

З певністю, ті Українці, котрим справа України дійсно лежить на серці, свідомі того, що участь жінки у виборенню самостійності для Рідного Краю є не лише важною, але просто необхідною, конечною, без якої ледви чи й можна досягнути ту високу ціль волі і свободи! Та важна частина праці жінки у будові держави є власне творення сильного домашнього огнища на сильнім фундаменті свідомого патріотизму.

Коли ми маємо на меті самостійність Рідного Краю, то в першій мірі мусимо подбати, щоби найважливіші наші інституції, РОДИНИ, були будовані на трівкім здоровім фундаменті, який не сміє вгинатися під ніяким напором. Мусимо подбати, щоби ті важні інституції були мініятурами самої України, а матері символом визволення України. Доки наші родини не будуть такими малими мініятурами України, доки наші мами не будуть символом визволення України, доти нам й не мріяти й не снити про Україну. Ми на се не заслугуємо.

Плиткий наш патріотизм, коли в практиці, в щоденнім життю, не будемо доказувати його ділом, коли в самім осередку нашого життя, в родині, не знайдемо нічого українського; коли замість підтримувати рідну церкву, будемо байдуже відноситися до неї; коли замість виховувати дітей в рідній Церкві, будемо посилати їх до чужих недільних шкіл; коли не обходимо різних наших свят торжественно, як український звичай велить. Хіба-ж ми тим даємо трівкі, здорові підвалини нашого життя? Чи можна на такий фундамент опертися? Чи не лежать різні наші недостачі в тих підгнилих підвалинах самої родини? Чи не жінка-матір відповідає за те?

День Матері має нам виховати свідому українську маму: День Матері має нам показати, якою українська мама повинна бути, має пригадати, які обов'язки народні матір має виконувати, щоби бути свідомою українською мамою,

щоби створити сильне домашнє огнище на свідомім патріотизмі. День Матері має принести нам Українцям кращу долю, через ліпше виховане молоде покоління.

С. Стечишин.

✱

МОЯ МАМА.

Снилось мені ясне сонце, що в хаті світило — а то лиш так моя мама дивилася мило.

Приснивсь мені легкий вітрик, що пестив колосся — а то мені моя мама гладила волосся.

Снилась мені ягідочка, як мід солоденька — а то мене цілувала мала дороженька.

Снились мені ангелики, що в рай мене несли — а то мене мами ручки до серця притисли.

Марійка Підгірянка.

✱✱
Я мамин синок, —
Піду в поле нарву квіток;
Нарву квіток, сплету вінок
І дам його в дарунку мамі,
Бо я її синок.

Я мамин синок, —
Я навчуся співанок
В полі, в лісі — від пташок,
Буду я їх співати мамі,
Бо я її синок.

Я мамин синок, —
Мое серце мов дзвіночок,
Беться, дзвонить в голосочок,
Втіху він приносить мамі,
Бо я її синок.

✱✱
Грядочка, грядочка маленька,
Дівчина, дівчина гарненька,
Садила, садила квітоньки,
Для мами, для мами,

(любоньки.

Сонечко, сонечко ясенько
Світило, світило тепленько,
А дощик, а дощик легенький,
Поливав, поливав густенький.

Виросли, виросли квітоньки
Червоні, червоні мацьонькі
Рожеві, рожеві рожечки
На свято для мами горличке.

(ЗАМІТКА: Відкиньте перші слова кожної стрічки, коли вірш бажається вжити на деклямацію).

І. Кириак.

ЩО РОБИТЬ МАТІР ДЛЯ ДІТЕЙ.

Матір посвячує себе для дітей через ціле своє життя — се її доля. Вона ризикує своїм життям, як приводить дитину на світ і держить своє життя для її добра і охорони аж до своєї смерті. А хто з нас дійсно оцінює се? Хто з нас завжди пам'ятає за се? Хто вповні відплачується своїй мамі за її посвяту, здоровля, терпіння, терпеливість?

В славній повісті „Нуждарі” Віктор Гюго подає такий образець про матір, яка на Різдвяний Вечір дістала трохи хліба для примираючих із голоду дітей:

„Вона переломила хліб на два кусники і дала їх дітям, які їли його з поспіхом. Поліцай (дивлячись на се) воркнув: „Вона собі нічого не лишила”. Жовнір (присутний) відповів: „Се тому, що вона не голодна”. Поліцай: „Ні, се тому, що вона матір”...

Для пригадки нам всім, а пригадувати треба, подаю де-що із щоденних діл матері, про які ми забуваємо, або мало коли над ними застановляємося.

1. Коли дитина маленька.

Через довгі місяці від самого уродження дитини матір цілими ночами не спить, але годує її, перевиває, присипляє її.

Як дитина хора, матір через цілий час слабости майже не їсть, не спить, не спочиває, але пильнує її, журиться, плаче та молиться за здоровля дитини; переносить великі прикrostи та невидги і нераз через те підриває своє здоровля часами на довші літа.

Коли матір не богата, вона не убирає себе так як треба; вона від уст віднімає собі, щоби ошадити на одіж для дитини, аби вона була добре прибрана і годувана.

Зимою, коли є небезпека перестуди, матір пильнує, щоби дитина не перемерзла, не захворіла; а сама матір, маю-

чи рівночасно багато іншої домашньої праці на руках, через те і перестуджується і перемучується — все те ради здоров'я і добра дитини.

Коли матір сама заслабне, а дитина ще мала, то вона не лежить в ліжку, бо не може; діти у неї перші, чим її здоров'я; вона знає, що ніхто її дитини так не допильнує, як вона сама.

Коли по цілоденнім труді матері діти вже сплять, мати не йде на відпочинок; хоч ноги під нею хитаються від перемучення; вона має ще багато праці перед собою; прання, латання, чищення, зашивання діточої одежі, щоби на сліду-ючий день було в що дітям одягнутися і знова нищити.

Її робота ніколи не кінчиться від понеділка рано аж до пізнього вечера в неділю; вона працює від 12 до 18 годин що дня; вона ніколи не має дійсного відпочинку; вона при-в'язана до дому і до дітей, як невільниця.

2. Коли дитина вже підросте.

Мати мусить одягати дітей кільканайцять разів денно, бо се konieczність.

Діти бігаючи по дворі, або скалічаться, або посварять-ся, або й поб'ються; прибігають до хати, а мати мусить тер-пеливо слухати їх плачу та крику, аж вухами її ллється.

Коли діти занадто довго знаходяться на дворі, мати жу-риться і страхається, щоби їм щось злого не сталося.

Як діти поб'ються, або посваряться із сусідськими дить-ми, мати мусить терпіти сварку і напади від сусідів.

Мати завжди дбає, щоби її діти були добрі та чемні; щоби через її дітей сусіди не нарікали на ню та не ненави-діли її.

Вона вчить свої діти так, як вміє і як може; вчить їх добрими примірами.

Учитель в школі не потребує мати одної сотої часті тої терпеливості, яку мусить мати матір; вона завжди учить дітей, як і що робити, як заховуватися; сю науку вона му-сить повторювати десятки разів на день, без ріжниць, чи то дитина „добра“ чи „зла“.

По більшій часті батька нема дома, і мати сама мусить приговкувати дітей; вона мусить бути і настоятелем, і до-радником для дітей а рівночасно і робітницею в хаті.

Матір, а не хто инший мусить пильнувати, щоби діти, вернувши зі школи, сиділи і вчилися дома.

Діти засипують матір всякими питаннями, і матір мусить бути всезнайком та відповідати на питання.

Треба дитині грошей на якісь забаганки, вона йде до матері. Матір не має серця відмовити просьбі і гроші дає, а свої потреби кладе позаду.

Хоч мати любить своїх дітей, але як вони зроблять я-кесь лихо, то вона мусить бути їх суддею.

3. Коли дитина вже в літах.

Говориться, що коли діти вже підростили, то матір вже не має з ними ні клопоту, ні журби, ні заходу. Але приди-вімся bliще, то побачимо, що діється якраз противно: біль-ші діти, більший клопіт і більша відповідальність.

Матір мусить шити, прати, прасувати та чистити їх о-дежу, бо вона хоче, щоби її діти були добре, гарно та чисто убрані.

Діти в таких літах починають вже ходити вечерами, а мати не спить, але чекає на них і журиться, щоби щось зло-го їм не сталося.

Діти мають тоді вже більше забаганок, і мати має бога-то труду сі забаганки вдовольати чи спиняти.

Діти, як трохи підростуть, то думають, що вони вже такі розумні, як великі, і нераз через те роблять багато кло-поту; а мати мусить все те терпіти і клопоти направляти.

Немало кожда мати має клопоту і з їдою, бо кожда ди-тина має свій смак до їди, а мати мусить собі голову сушити та не мало труду прикласти, щоби варити та печи їм до смаку.

Мати нераз ходить в старій, полатаній одежі, щоби тіль-ки син і донька могли гарно убратися.

Коли син чи донька заслабне, мати переживає велике

горе і душевне терпіння, вона не відступає від їх ліжка — робить все, щоби ратувати життя дитині, якій доперва світ розвивається; вона дитину любить і не дивиться на те, чи дитина за се буде її коли вдячна, чи ні.

Мати вчить дітей бути добрими, чесними, щирими та розумними людьми. Чим більше діти підростають, тим більше потребують вони поради, бо їх проблеми тоді трудніші — і мати дає їм вказівки та поради після свого власного досвіду і не раз має велику трудність переконати їх в чім небудь, бо діти бачуть світ через уяву і теорію, а мати знає дійсність через довгий досвід та практику з життя.

Матір відповідно до її власного умового розвитку, щиро старається, щоби її діти мали як найліпшу науку. А головно ті матері, котрі розуміють ціль науки, котрі знають, що наука для людини є другим найдорожчим по здоровлю скарбом в життю.

Коли діти потребують якої будь помочі, мати ніколи не відмовляє їм.

Любов матері і посвята до її дитини є такі великі, що навіть коли дитина попаде в великий клопіт і всі відвернуться від неї, то мати одна прощає, не відвертається і не відступає від неї, але ще помагає її вилізти з клопоту.

Матір дає дитині все, що тільки має: сталу любов, пожертвования, терпеливість, витривалість, справедливість і своє здоровля. Вона щиро працює для дітей своїх цілий свій вік і звичайно буває, що діти досягають успіху через труд і посвяту матері.

А що діти дають матері за те все?

День Матері надходить і ми повинні застановитися і передумати, чи ми не належимо до тих, що беруть від матері все, а не дають в заміну нічого, або відплачуються ще злим словом.

Я думаю, що нема такого великого скарбу, щоб мі матері заплатити за все, що вона зробила для нас, але можна хоч частинку відплатитися, хоч добрим ділом і щирим

словом показати, що ми її сердечно вдячні за все те, що вона зробила для нас.

Фармерські сини по більшій частині мають всю потрібну та модерну машинерію, котра уменшує і улекшує їх роботу, а навіть авто на прогульку. Та чи їх старенькі спрацьовані мами мають всі потрібні та модерні речі до хазяйства, щоби також улекшити і зменшити їх тяжку працю?

Діти часами пускають гроші на пусті забаганки, а чи багато з них здогадується, щоби вони зробили матері яку будь приємність, несподіванку, купили дарунок на її іменини або свята.

Д. Яндова.

УКРАЇНСЬКИМ МАТЕРЯМ.

Ой чайка летить,
жалібно квилить,
та крилоньками беться,
бо йде Татарва
і в гніздо трава
під копитами гнеться...

То не чаенка,
не сивесенька,
тужить та проквіляє —
ой то матінка
свого сінка
на війну провозає.

Голодна була,
на панщину йшла,
і пшениченьку жала,
а свого сінка,
свого Степанка,
піснею годувала.

Ой чайка летить,
жалібно квилить,
та над гніздочком веться;

ой мати тужить
і на степ глядить,
бо сенок з Ляхом беться...

**

І в Татарщині,
і на панщині,
дітей Ти сповивала,
і славу батьків,
славу козаків
їм в пісні передала.

Ти квітка ніжна
і львиця страшна!
Твоя любов безмірна,
а для ворогів —
невгасимий гнів,
і львиця непокірна.

Чаенко моя,
матінко моя,
Ти України Доню!
Я на груди Твою
голову свою
з любовню вдячно клоню.

О. Івах.

ДУМКИ З НАГОДИ ДНЯ МАТЕРІ.

Започатковане Свято „День Матері” межи Українцями має для нас двояке значіння. Перше, се віддання належної пошани і вдячності матерям, а друге, що важніше, се виховання ідейної української жінки-матері, яка була би свідомою свого материнського обов'язку супроти своїх дітей та свого народу. День Матері має вказати, розкрити перед очима українських матерей їх найвищу ціль, а се виховання дітей своїх на вірну службу для добра свого народу. До тої цілі мають українські матері не тільки стреміти, але й мусять її досягнути. А досягнути ту ціль можна тільки через добре, примірне виховання дітей у високо національно-патріотичнім дусі. Українські матері мусять зрозуміти велич свого завдання, бо в їх руках лежить будучність народу.

З недалекої минувшини знаємо, що головною причиною невдачі у наших визвольних змаганнях був якраз брак національної свідомости у нашого загалу. Наш нарід не був належно підготований і в слушний час не потрафив стати однодушно в обороні своєї держави і через те вона не могла встояти. Коли хочемо в будуччині мати свою державу, так треба вперед мати до того підготований нарід. Та знаймо, що фундаментом народу є наша молодь, бож звісно, що нинішня молодь се завтрішній нарід! І тому то відповідне виховання, підготовлення дітей наших до праці в користь українського народу є найважливішою справою, найбільшим завданням сучасних українських матерей. А досягнути ту ціль зможемо тільки тоді, як потрафимо виховати наших дітей в любові до нашого народу.

На підставі дуже цінної статті п. з. „Дещо про виховання національних почувань”, яку написала наша сучасна письменниця, Іванна Блажкевич, подаємо отсе вказівки, які нам послужать до виховання нашої молодіжи в згаданих напрямках.

Рідна Мова.

Для нас, як таких, що живемо на еміграції, так далеко від Рідної Землі, в чужім оточенні, де таке можливе винародовлення — рідна мова є першим виховавчим чинником національних почувань у наших дітей. Рідна мова — се у кожного народу великі національні святощі, се його найбільший скарб. Наша мова, як знаємо з історії, була така поневолена, як і сам наш нарід. Над нею знущалися, з неї клили, її висмівали, її заковували в цензурні кайдани та нею забороняли говорити. Та все те на ніщо не здалося, бо наша мова перемогла всіх своїх ворогів, далше живе і є нині признана культурними народами.

А до нас, як дітей своїх, ставить наша мова свої вимоги, а то щоби ми її шанували як слід і дорожили її вартістю.

Ми дуже грішимо під сим зглядом! Прямо соромно подумати. В Канаді, за малими виїмками, ніхто не говорить чистою українською мовою. Се така мішанина на кождім кроці із англійськими і ще до того перекрученими словами, що людині, яка знає і розуміє ціну своєї мови, слухати страшно. Навіть теперішні емігранти, які поприїздили зі Старого Краю, ідуть за приміром старших і собі так потрапляють, уважаючи ще то за велику честь і мудрість. І чому нам послугуватися чужими словами, коли-ж ті самі вислови ми маємо в нашій мові. Се-ж прямо зневага для нашої мови, а тим самим і для нас самих. Будьмо певні, що Англійці не мішають до своєї мови чужих слів. Ми не можемо вимагати від наших дітей знання рідної мови, коли ми самі калічимо її на кождім кроці. Діти, очевидно, беруть собі лише примір із нас, побільшують почате нами діло; що більше, вони навіть певні, що й так воно повинно бути, що наша мова така бідна, така нещаслива, що ми конечно мусимо собі позичати слів у чужих людей.

Отже щоби наші діти були корисні для народу свого, вони мусять у першій мірі знати добре свою рідну мову, а родичі повинні їм стати за примір гідний до наслідування.

Українська Книжка.

Дуже помічним середником до витворення пошани до рідної мови являється рідна книжка, рідна газета. Та у нас, на жаль, ся важна справа є до великої міри занедбана. В нас знаходиться ще много родин, що не постаралися о добру книжку чи газету для дітей своїх. Нераз кидаємо гроші дійсно на дурниці, без яких спокійно можна обійтися, а на книжку вже не стає, бо звичайно ніхто не мусить знати, чи ми і діти наші читають по українськи. А добра книжка — се найліпший друг людини. Кажуть, що хата без книжок, як людина без душі. Отже нашим святим обов'язком є побіч рідного слова дати дитині і рідну книжку, і то від наймолодших літ. Ще нім дитина піде до англійської школи, вона повинна вміти читати по українськи. Дитині то цілком не пошкодить у науці, як дехто думає, — навпаки, може. А як вміє вже дитина читати по українськи, так її все підбирати книжечки гарні, відповідні, які багато улекшують потім матері загальне виховання. Сі книжки можна набути тут по книгарнях, а ще краще запенумерувати для дітей дуже добре редагований діточий журнал „Світ Дитини”, який виходить у Львові і коштує \$1.00 на рік.

Відповідно підібрана книжка розкаже дітям у рідній мові про красу і багатство рідного краю, про часи минулі — часи славні в нашій історії, про нашу культуру та взагалі збудить більшу пошану до рідної мови. Але, як дитина чує рідну мову лише в формі зневажливої лайки, а всю науку побирає в чужій мові, то певно що й дитина буде відноситися зневажливо до рідної мови, а чужу буде шанувати.

Коли обставини такі (часи тепер погані), що ніяк не можемо купити дитині книжок, так тоді подбати, щоби при кождім жіночім товаристві була і діточа бібліотека, з якої діти могли би користати. Ми мусимо знати, що доброї книжки нічо не заступить. Ніколи не жаліймо гроша на добру книжку та діточу газету, бо вони найбільшими нашими помічниками у вихованню національного духа в дітей і плеканню пошани до рідного слова.

Рідна Школа.

Тісно з рідною книжкою є звязана Рідна Школа. При кождім нашім товаристві повинна існувати Рідна Школа. Звичайно провадять Рідні Школи вчителі, які краще зможуть навчити дітей, чим родичі. В Рідній Школі навчиться дитина рідної пісні, рідного танку, також виступає в діточих виставах і належить до організації молоді (яка повинна існувати при Рідних Школах), а се все разом взяти, доповняє пожадане виховання. Коли-ж переходить дитина до міста до школи, то тоді рішучо повинна перебувати в українських Інститутах, бо там найкраще виплекають у неї любов і пошану до свого рідного.

Домашнє святкування річниць важних народних подій.

На перший погляд воно може видаватися маловажним, та коли глибше над сим застановимося, то побачимо, що таке святкування в тіснім родиннім крузі має велику вартість. Звичайно є зазначені в календарі сі рокові дні, коли то припадають роковини важних наших історичних подій, прим. ще з часів княжих про княгиню Ольгу, про Володимира Великого, Ярослава Мудрого, дальше, з часів гетьманських про Сагайдачного, про Богдана Хмельницького, про Мазепу ітд. Можна раз у місяць відложити кілька хвиль на те, щоби з дітьми поговорити на ту тему, розказати їм про минуле (але так святочно) і згадати наших заслужених одилиць. По можности ще й книжку відповідну з описом події чи з життєписом подати. Такі хвилі лишаються в діточій пам'яті незабутими і великий вплив мають на виховання. Та не тільки те, але взагалі, коли хочемо виховати дітей в любові і пошані до свого народу, треба часто з дітьми говорити про український нарід, про його край, як він виглядає, як там люди живуть, які в них звичаї, обичаї ітд. Такі оповідання подані дитині в цікавий, займаючий спосіб певно будуть мати добрі наслідки.

Дуже добре також брати дітей на прилюдні народні свята. Тільки як що не вдасться таке свято, не критикувати його в присутности дитини. Дитина ще мала і вона може вине-

сти зі свята якнайкращі вражіння. Тих вражінь і святочного настрою не можна нищити розкладовою критикою.

На такі вистави треба, однак, не тільки ходити, але й участь в них треба брати і дітей заохочувати до такої праці. Та взагалі до кожної громадської роботи ми повинні бути готові кожної хвили, а діти, як се будуть бачити, то лідуть нашими слідами. Добрий примір — найліпший учитель.

„Свій до свого”.

Сей клич не можна тут в Канаді так перепровадити, як в Старім Краю, тому що тут нема так багато наших підприємств, заведень ітп., але все таки по можности ми повинні, як є в нашій околиці українські торгівлі, в них все купувати і дітей наших до того приучувати. Тоді наш гріш лишиться в українських руках і скорше піде на українську справу, чим з чужих рук.

Українська хатня обстанова.

Найкращі і найтриваліші є спомини винесені з рідної хати. Та щоби ми згадували ту хату, як українську, треба, щоби вона дійсно мала вигляд український. В ній повинні бути українські вишивки, килими, образи і взагалі, ціла хатня обстанова повинна робити на нас вражіння української хати. Тоді мимоволі лишиться в душі діточій та свідомість, що і український нарід має щось гарного і дитина не промінє так легко свого за чуже.

Жертвенність.

Найважнішою справою зі всіх вище вичислених є справа жертвенности. Ми самі маємо бути приміром для наших дітей. Всі наші народні інституції ми мусимо утримувати самі, бо без них є неможливе наше дальше існування. Не тільки на словах любити Україну, але й на ділах. А головню під теперішню тяжку хвилю, де наші всі установи потребують матеріальної піддержки, ми не повинні її відмовити. Жертвуймо щиро, що можемо, на народні цілі, собі відмов-

мо, а на загальну нашу справу, яка варта підмоги, ніколи не жаліймо гроша. Тоді діти наші побачать, наглядно переконуються, що любов наша до наших справ не тільки на словах, але дійсно щира і собі будуть так в життю поступати.

Українські Матері! Обовязки наші супроти народу нашого є великі. Від того, як ми виховаємо дітей своїх, залежатиме у великій мірі доля нашого народу. Винесім зі Свята Матері тверду постанову гідно повести виховання наших дітей. Поставмо виховання дітей вище всяких інших наших обовязків. Не забуваймо, що ми тут маємо далеко більшу змогу до того, чим наші брати-сестри в Рідному Краю, бо ми тут вільні від всяких переслідувань. Памятаймо, що багато народів при допомозі еміграції скорше відзискали волю. Ховаймо молоде покоління так, щоби воно кожної хвили було готове нести якнайбільшу поміч для Рідного Краю, а тоді певно, що ми, Українські Матері, займемо гідне і почесне місце в історії відродження нашого народу.

ТЕ, ЩО ЗАПИСАНЕ В ДУШІ.

Коли повіє люта буря з опівночі і принесе з собою ледяні хмари, морози і сніг, то я пригадую собі Тебе, моя Нене. Пригадую собі, як зимою мені ще малому було коло Тебе невимовно тепло і так мило, неначе в раю.

І коли з весною повіє теплий легіт вітру з полудня і очистить сине небо, коли пригріє пестливе сонце та зазеленіють трави і дерева, то я також пригадую собі Тебе, моя Ненько.

Пригадую Твою присутність, що нагадує ясний день; Твої пестоші, що нагадують сонце; Твій усміх, що нагадує чисте небо і Твою любов, що нагадує красу літа.

Як німа тута заляже мою душу, то я і тепер лину до Тебе, одинока Ти моя Розраднице і Потішителько.

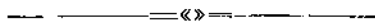
І навіть тоді, як проминають дні за днями, ночі за ночами, роки за роками і біліє моя голова, я ще пригадую собі Тебе, моя Нене, бо Ти дала мені весну і засвітила для мене ясным сонцем.

І те сонце не перестане загрівати мою душу і присвічувати мені до кінця мого життя.

Незабутня Ти, моя Ненько, — глибино любови безконечної.

Весно моїх радощів.

Аполінарій Новак.

ВАГА СВЯТА МАТЕРІ.

Для здійснення наших народних ідей,
Для зведення визвольних боїв, —
Нам треба пророків, великих людей,
Нам треба завзятих героїв,
Робітників щирих на народнім полі,
Вояків відважних до бою за волю.
Нам треба любови до рідного краю,
До свого народу і його звичаїв.
Але дужче всего нам треба бажати,
У кожній родині мати добру „мати”,
Бо лиш слово-пісня мами
Може нас навчити —
Перед всіми ворогами
Свій край боронити,
Хоч би навіть треба було життя положити.

Значіння Свята Матері впливає з тої ролі, яку мати виконує в суспільстві. Мати дає нам початок тілесного життя. Вона вкладає нам основи природних здібностей, але від першого моменту нашого народження вона вибудовує і нашу духову природу, передаючи нам все те, що має найкращого в своїй душі.

Мати в найбільшій мірі є творцем завершеної людини, яка є її правдивим овочем. Тому глибоко правдивою є на-

родна приказка: „Яка мати, такі діти”. По матері судять дітей і навпаки, бо кажуть: „Яблучко від яблуні далеко не відкотиться”.

В Святому Письмі сказано: „Добре дерево приносить добрі овочі, зле-ж дерево приносить злі плоди і має бути зрубане та спалене вогнем”.

Коли ми переходимо до оцінки значіння Свята Матері, то мусимо мати на увазі ту ролю матері в житті нації, про котру ми вже сказали, тоб-то оцінювати матір як найважніший чинник, що опреділює фізичну і духову постать нації, силу єдності її духа. Вона є матірню суспільства, яке все є зроджене, вирощене й виховане матірню. Кожде-ж явище, яке має велике значіння в житті суспільства, заслуговує на увагу того суспільства. Скажімо, в народі зявиться великий поет, вчений чи герой. Народ шанує його ще при житті і ставить йому пишні монументи, встановлює свято в його честь по смерті. Рік від року згадує його діла, оцінює значіння його праці, захоплюється його шляхотним прикладом і тим підносить свою духову природу, ублагороднюється, стає шляхотнішим. Так ми святкуємо пам'ять наших великих людей, як Шевченка, І. Франка, Кобилянської, Лесі Українки, Мазепи, Басарабової і багато інших. Після останньої війни, в якій визналось багато відомих героїв, ми славимо їх імена. Але цілий тягар війни впав все-ж таки не на одиниць, а на вояцький загаль. Незнаний вояк кожної нації ніс своє життя за свою батьківщину, зніс всі надлюдські терпіння війни і тим причинився до піднесення значіння свого народу. Тому то всі народи світа, по війні установили свято „Незнаному воякові”. Скрізь поставлено йому пам'ятники і щорічні всенародні свята. Тим підноситься тип вояка, як чинника народньої оборони, або народніх змагань. Се вже є персоніфікований тип-ідеал народнього оборонця-вояка. На таких святах оцінюється значіння вояка а разом і змальовується, яким має бути той вояк. Отже се виховує і вояка і суспільство разом.

На нашу думку, Свято Матері мусить мати подібне зна-

чіння. В сей день має рік річно змальовуватись образ ідеальної матері, до якого мають стреміти всі матері України. Се свято має стати способом нашого суспільства до виховання собі типу ідеальної матері. Се свято мусить стати для нашого суспільства тим шляхотним розсадником, що буде илекати і виховувати ті „добрі дерева“, які „носять добрі овочі“, а zarazом „дерева, що носять злі плоди“, будуть в сьому розсаднику „порубані й спалені на вогні“ суспільного осуду й безсторонньої критики.

Отже ми вважаємо, що з встановленням сього свята ми набуваємо нового й сильного способу виховання своєї нації. З другого боку діти, як вихованці своїх матерів, дістають шляхотний спосіб до реального і публичного вияву свого почуття любови і вдячності до своїх найлюбійших матерів, як їх дійсних і духових опікунів.

Словом, Свято Матері, яке заводить в себе українське суспільство Канади, є повним прекрасним акордом в гармонії нашого національного життя, що причиниться до обеднання духа і консолідації змагань нації.

А. Павличенко.

Рідна Матусенько.

Слова О. Іваха.
Музика Д. Січинського.

Chantins

pp *da na matyemko, y abulka to gennika ab stovani sergenko osam,*

gysko-ro stamko monaf ny oen us so mny go me. so y qaus.

sumy go me. so y qaus. - pp, tmes. ro nyen. so. omboa. pozvovo. so

shes gla- ra- ma sa ma. me. so kribia sergeniky kumia. ro shink. pi

Handwritten musical score for a song. It consists of five systems of staves. The first system has two vocal staves with lyrics "забери радість від мене; забери радість від мене." and a piano accompaniment staff. The second system continues the melody with lyrics "Мені радість і пісня радости в серденьку збудиться знов". The third system has lyrics "Бо мені дала Ти душу козацьку, а до України мені полюбилась". The fourth system has lyrics "до України полюбилась". The fifth system is a short instrumental or vocal ending. Dynamics like "rit.", "pp", and "f" are marked throughout the score.

Рідна Матусенько, у хвилях
[горенька,
Як стисне серденько жаль,
Думкою і пташкою понад чужиною
Лину до Тебе у даль.

Тихою пісню, снівом-розмовою
Ти-б звеселила мене,
Бо в Твоєму серденьку пісню
[вітком.
Завжди надія цвіте.

Тебе згадаю я і пісня радости
В серденьку збудиться знов,
Бо мені дала Ти душу козацьку
І до України любов.

З М І С Т.

	Сторона
Савеля Стечишин: Передмова	3
О. Івах: Чому я люблю українську маму	5
Уляна Кравченко: Життя буйне (вірш)	9
Мих. Стечишин: Українська мати	11
Д. М.: При колисці (пісня)	15
Свящ. В. Кудрик: Кілька пригадок і примірів	16
І. Данильчук: Для тебе, мамо (пісня)	21
Ст. Бубнюк: Завдання української матері на еміграції	22
І. Киріак: Кара за гріх	25
Колискова пісня	35
Мих. Стечишин: Вихователька budouчого покоління ..	36
С. С.: „Слово мама, найбільше, найкраще слово” ..	40
Рідна мама (пісня з нотами)	41
Свящ. С. Гребенюк: Сценічна картина	42
І. Киріак: Святий день в честь мами	48
С. Б.: Розуміння свята матері	50
День Матері	52
Уляна Кравченко: На Свято Матері (вірш)	60
Мих. Стечишин: Матері піонірі (вірш)	60
Ганка Романчик: Призначення матері	61
Б. Лепкий: Мати	63
С. Стечишин: Значіння Дня Матері для Українців	69
М. Підгірянка: Моя мама (вірш)	71
І. Киріак: Я мамин синок (вірш)	71
Д. Яндова: Що робить матір для дітей	72
О. Івах: Українським матерям (вірш)	76
Думки з нагоди Дня Матері	77
Аполінарій Новак: Те, що записане в душі	82
А. Павличенко: Вага Свята Матері	83
Рідна матусенько (пісня з нотами)	86

Організаційний Адресар

Союз Українців Самостійників:
UKRAINIAN SELF-RELIANCE LEAGUE
Box 3761 — Winnipeg, Man.

Союз Українських Народних Домів:
UNION OF UKRAINIAN COMMUNITY CENTRES
Box 3761 — Winnipeg, Man.

Союз Українок Канади:
UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION OF CANADA
Box 1260 — Saskatoon, Sask.

Союз Української Молоді в Канаді:
CANADIAN UKRAINIAN YOUTH ASS'N
Box 1260 — Saskatoon, Sask.

Український Інститут ім. П. Могили в Саскатуні:
P. MOHYLA UKRAINIAN INSTITUTE
Box 1260 — Saskatoon, Sask.

Український Інститут ім. М. Грушевського в Едмонтоні:
M. H. UKRAINIAN INSTITUTE
10564-98th Street — Edmonton, Alta.

Союз Українок Канади

ЦЕНТРАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ
ЖІНОЧИХ ТОВАРИСТВ, ОБЕДНУЄ В СОБІ
СВІДОМЕ УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО
В РІЗНИХ МІСТАХ І МІСЦЕВО-
СТЯХ КАНАДИ.

Кількадесят відділів у різних провінціях.

ЦЕНТРАЛЯ СОЮЗУ ДАЄ ІДЕОЛОГІЧНИЙ
ПРОВІД ВІДДІЛАМ І ПОМАГАЄ ЇМ ПРО-
ВАДИТИ РОБОТУ ПІСЛЯ ОДНОГО
ПЛЯНУ.

В котрій місцевості нема ще Відділу Союзу
Українок Канади, просимо писати за ін-
формаціями в справі організації на
адресу:

UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION
OF CANADA

Box 1260,

Saskatoon, Sask.